

Underlag till Hongkong-pärm

1. Bakgrund.....	3
1.1. Jordbruksfrågorna i ett sammanhang	3
1.2. Nuläge i förhandlingarna.....	3
1.3. Utvärdering av Jordbruksavtalet	4
1.4. Doha-mandatet	4
1.5. Pärmens upplägg	5
2. Marknadstillträde.....	5
2.1. Tullsänkningar	6
2.2. Känsliga produkter	10
2.3. Tullkvoter och kvotadministration.....	12
2.4. Särskilda produkter	13
2.5. Preferensmarginaler	15
2.6. Tulleskalering	17
2.7. Skyddsklausuler (SSG och SSM).....	18
2.8. Sektorsinitiativ.....	19
3. Interna jordbruksstöd	21
3.1. Gula boxen (AMS) och de minimis.....	21
3.2. Blå boxen.....	24
3.3. Totala handelsstörande stöd.....	25
3.4. Gröna boxen.....	27
4. Övriga frågor.....	29
4.1. Bomull	29
4.2. De minst utvecklade länderna (MUL).....	30
4.3. Nyblivna WTO-medlemmar.....	31
4.4. Icke-handelsrelaterade frågor.....	32
4.5. Geografiska ursprungsbeteckningar (GI).....	33
4.6. Fredsklausulen.....	34

5. Ordlista.....36

1. Bakgrund

Syftet med den här sammanställningen är att presentera de viktigaste förhandlingsfrågorna på jordbruksområdet inför WTO:s ministerkonferens i Hongkong i december 2005. Sammanställningen är inte heltäckande, framför allt inte när det gäller redovisningen av förslag från andra parter än EU, USA och u-landsgruppen G-20.

1.1. *Jordbruksfrågorna i ett sammanhang*

Sedan 1995 finns internationella regler för vad länder får och inte får göra för att skydda sina bönder och livsmedelsindustri från konkurrens, och för att gynna den egna produktionen och exporten. Då trädde nämligen WTO:s Jordbruksavtal i kraft, efter den långa och mödosamma förhandlingsomgång som kallas Uruguayrundan.

Före Jordbruksavtalets tid fanns det bara en handfull handelsregler som berörde jordbruket. Detta kan jämföras med situationen för industrivaror, som avverkat åtta förhandlingsrundor sedan fyrtioalet. Så är också genomsnittstullen på industrivaror runt fyra procent, medan motsvarande siffra för jordbruksprodukter är omkring 60 procent. Jordbruksförhandlingarna är också tekniskt komplicerade, eftersom många parter har komplicerade tull- och stödsystem som de inte är beredda att ge på båten.

Ett uttalat syfte med de aktuella förhandlingarna är att de ska gynna u-länderna. Det återspeglas i namnet på rundan: den heter egentligen "Utvecklingsagendan från Doha", vilket brukar förenklas till Doharundan.

1.2. *Nuläge i förhandlingarna*

Förhandlingarna bygger på det ramverk som parterna enades om den 1 augusti 2004. För jordbrukets del slår det fast ett antal principer, t.ex. att de som har höga stöd och tullar ska göra de största sänkningarna, men det innehåller i stort sett inga konkreta siffror eller tidsgränser. Ett viktigt inslag är att exportbidragen ska avskaffas helt, samtidigt som andra former av exportstöd också regleras.

Sedan ramverket lades fast har diskussionerna rört sig framåt. Ett tekniskt framsteg är uppgörelsen om så kallade värdetullsekvivalenter, oftast kallade AVE. Detta är ett sätt att räkna om specifika tullar (t.ex. euro/ton) till en tull uttryckt i procent av importvärdet, och är nödvändigt för att man ska kunna genomföra ramverkets bestämmelser om att höga tullar ska sänkas mer än låga.

Under hösten har tre viktiga parter – EU, USA och u-landskonstellationen G-20 – lagt fram detaljerade förslag om jordbruket, på alla de viktiga delavsnitten. De är inte alltför långt ifrån varandra när det gäller strukturen på det nya avtalet, men vad gäller själva innehållet är avståndet fortfarande mycket stort. Ordföranden för jordbruksförhandlingarna har därför bara kunnat lägga fram en lägesrapport på sitt eget ansvar, inte ett konkret utkast till uppgörelse. Med tanke på detta, och på att förhandlingarna dragit ut på tiden mer än det var tänkt, enades parterna i början av november om att sänka ambitionsnivån. Det innebär att Hongkong-mötet i första hand ska försöka låsa fast de framsteg som trots allt gjorts sedan ramverket, och att parterna ska försöka enas om alla detaljer vid ett nytt ministermöte under 2006.

Om det inte blir någon uppgörelse om jordbruket så blir det förmodligen inte det på något annat förhandlingsområde heller. Toppmötet i Hongkong betraktas allmänt som sista chansen

att undvika kraftiga förseningar av hela rundan. Den sänkta ambitionsnivån minskar dock risken för ett totalt misslyckande som det i Cancún för två år sedan, men betyder också att en svår del av förhandlingarna skjuts på framtiden.¹

1.3. Utvärdering av Jordbruksavtalet

Med de förhandlingar som nu pågår är det första gången som WTO:s Jordbruksavtal omförhandlas. Detta avtal innebar i huvudsak att i-länderna på fem år skulle sänka sina tullar med i genomsnitt 36 procent, sina handelsstörande stöd med 20 procent, och sina exportbidrag med 36 procent av beloppet och 21 procent av kvantiteten. För u-länderna gällde lägre sänkningar och längre tidsfrister. De minst utvecklade länderna (MUL) behövde inte göra några sänkningar alls.

Avtalet fick inte så stora konsekvenser för handeln som man kanske kunde tro. Det finns flera skäl till det, men till stor del beror det på att en hel del flexibilitet byggdes in i avtalet redan från början. Några exempel på detta är följande:

- Tullsänkningarna angavs som ett genomsnitt. Det gjorde det möjligt för länderna att göra betydligt lägre sänkningar för produkter man var mest angelägen om att skydda, och ”kompensera” det med stora sänkningar för produkter av mindre intresse.
- När olika former av gränsskydd omvandlades till bundna tullar hamnade dessa ofta mycket högt, vilket ibland innebar att även den reducerade tullen var så hög att importen stängdes ute.
- De tullnivåer som bands i avtalet var ofta högre än de tullar som faktiskt tillämpades. Tullsänkningarna blev därför i praktiken lägre än den fastlagda procentsatsen.
- Stödsänkningarna gällde bara en typ av stöd vars användning redan var på väg ner. Framför allt hade EU redan genomfört en stor jordbruksreform, och behövde inte göra särskilt mycket mer för att klara kraven. (Reformen kan dock delvis ses som en konsekvens av Jordbruksavtalet även om den genomfördes flera år innan avtalet trädde i kraft.)

Samtidigt måste man komma ihåg att före Jordbruksavtalet fanns det i princip ingenting alls. Det löste inte alla problem, men det gjorde gränsskyddet lättare att överblicka, och säkrar också det läge som redan uppnåtts, dvs. att länderna åtminstone inte höjer tullarna.

1.4. Doha-mandatet

Riktlinjerna för de pågående förhandlingarna slogs fast vid ministerkonferensen i Doha i november 2001. Enligt dessa ska förhandlingarna leda till:

- väsentlig förbättring av marknadstillträdet,
- minskning av alla former av exportstöd med målet att gradvis fasa ut dem,
- väsentlig neddragning av handelsstörande stöd.

¹ Ett orosmoment i sammanhanget är att det finns en deadline i USA:s interna beslutsprocess som kan ställa till det för hela rundan om den drar ut på tiden. Fram till den 1 juli 2007 kan kongressen bara anta eller förkasta handelsavtal i dess helhet, men därefter kan den gå in och ha synpunkter på enskilda paragrafer, vilket lär göra det synnerligen svårt att få till ett WTO-avtal.

Dessutom ges utrymme för särskilda regler för u-länderna, och för att beakta aspekter som miljöfrågor, landsbygdsutveckling, fattigdomsbekämpning, livsmedelsförsörjning, livsmedelskvalitet och djurskydd.

1.5. Pärmens upplägg

Pärmen har delat upp förhandlingsfrågorna i tre huvudgrupper: marknadstillträde, interna jordbruksstöd och övriga frågor². Dessutom finns en ordlista sist i dokumentet.

Varje avsnitt avslutas med Jordbruksverkets egna kommentarer. Fokus ligger på effekter för produktion och konsumtion samt för u-länderna, men alla aspekter kommenteras inte i samtliga fall. För mer information, kontakta Jordbruksverket via internationella@sjv.se.

Ländernas förhandlingsförslag har hämtats ur följande källor:

Doha-deklarationen: dokument WT/MIN(01)/DEC/W/1, 14 november 2001

Ramverket: dokument WT/L/579, 1 augusti 2004

EU:s förslag: *Making Hongkong a Success*, 28 oktober 2005

USA:s förslag: *Facts on Doha Round, policy brief October 2005*

G-20:s förslag: dokument daterade 12 oktober (marknadstillträde och interna stöd), 7 juli (exportkonkurrens) och 5 juli (blå och gröna boxen).

AVS-ländernas förslag: dokument TN/C/W/32, 31 augusti 2005.

Dessutom har dokument ur JOB-serien använts för andra länders förslag. Andra aspekter än förhandlingsförslagen bygger till stor del på Jordbruksverkets egna studier och på rapporteringen från förhandlingarna.

2. Marknadstillträde

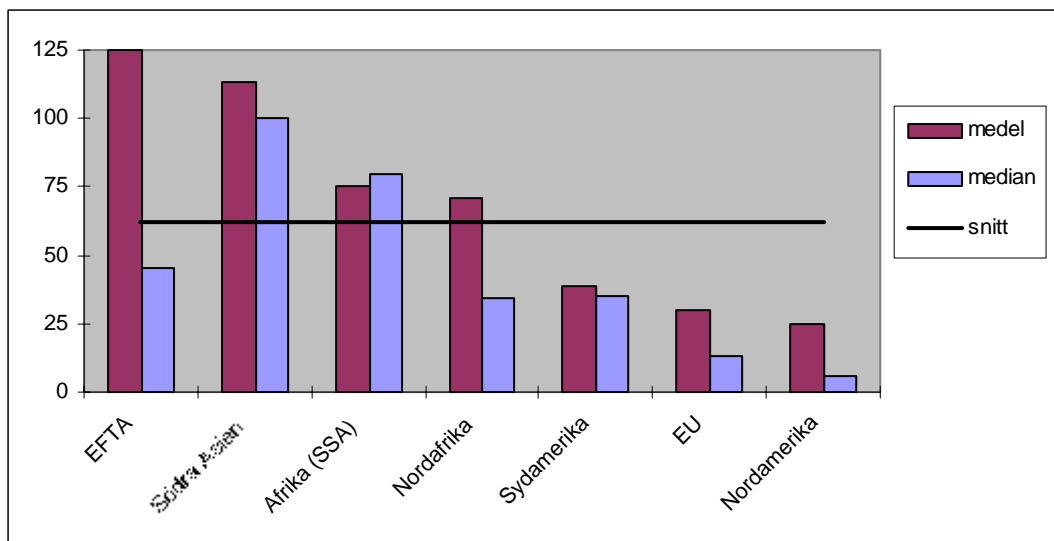
Marknadstillträde betraktas ofta som den viktigaste av de tre pelarna. Det beror på att alla länder på ett eller annat sätt använder sig av tullar, och att detta är ett sätt att skydda den egna produktionen som får direkta effekter för företag i andra länder. Pelaren skiljer sig därmed från exportstöden, som inte alls är lika brett använda, och från internstöden, som ofta bara har indirekta effekter på andra länder.

Den svåraste frågan är hur mycket tullarna ska sänkas. Striden står i princip mellan dem som vill skydda sina egna producenter mot importkonkurrens, och de som vill få ökat tillträde till andra länders marknader. En central fråga är att hitta en formel för generella tullsänkningar. Andra frågor kopplade till marknadstillträde rör känsliga produkter, tullestämpling och särskilda tilläggstullar (SSG). Frågan om särbehandling av u-länderna är också viktig. Man bör också komma ihåg att tullar är ofta det enda sätt som u-länderna kan stödja sitt jordbruk på – tullar ger intäkter i statskassan, medan direktstöd i olika former är utgifter. De sistnämnda används därför mest av i-länder.

En viktig orsak till varför länderna är så oeniga om tullsänkningarna är att de har mycket olika tullstrukturer i dagsläget. Diagrammet nedan visar detta för ett urval av länder och regioner. Genomsnittlig medeltull för alla länder (inte bara de som är med i diagrammet) är 62 procent.

² Ett avsnitt om exportkonkurrens skrivs av Kommerskollegium.

Diagram 1. Medel- och mediantull för jordbruksprodukter i olika regioner, procent

Källa: USDA/ERS, 2001³

De högsta genomsnittstullarna hittar vi alltså i EFTA-länderna (små rika stater med hårt reglerat jordbruk). I övrigt är det olika u-landsregioner som ligger påfallande högt, i alla fall när det gäller de bundna nivåerna. En förklaring är att de gjorde så kallade takbindningar i Jordbruksavtalet, dvs. de band samma höga tullsats för stora produktgrupper istället för att hantera varje tullposition för sig. De tillämpade tullarna är ofta betydligt lägre. Ibland beror sådana gap på gamla uppgörelser med exempelvis Världsbanken under s.k. strukturanpassningsprogram. EU:s genomsnitt ligger förhållandevis lågt, men inte så lågt som USA och Canada.

Genomsnittsvärdena kan dölja stora skillnader för olika produkter. För att ta EFTA-länderna som exempel släpper de ofta tullfritt in produkter de inte själva producerar, samtidigt som gränsskyddet på varor som konkurrerar med deras egna kan ligga långt över hundra procent. Detta är förklaringen till de stora skillnaderna mellan medel- och mediantull som vissa regioner uppvisar.

En annan skillnad mellan länderna är också vilken typ av tullar som används. Det vanligaste är att alla tullar tas ut i procent av importvärdet (kallat värdetullar eller *ad valorem*-tullar). Det finns dock 25 länder (däribland EU och USA) vars tullbindningar inkluderar även andra slags tullar. Den vanligaste formen av sådana andra tullar är s.k. specifika tullar, som tas ut i form av ett visst belopp per enhet (exempelvis euro/ton). Uppgåelsen om AVE gör det möjligt att trots detta jämföra olika länders gränsskydd, och var därmed nödvändig för att man ska kunna sänka höga tullar mer än låga på det sätt som föreskrivs i ramverket.

2.1. Tullsänkningar

I och med ramverket är parterna överens om att länder med höga tullar ska göra större sänkningar än länder med lägre tullar. Med andra ord ska det ske en viss harmonisering av

³ **EFTA:** Island, Norge, Schweiz. **Södra Asien:** Bangladesh, Butan, Indien, Pakistan, Sri Lanka. **Afrika (SSA):** 33 länder söder om Sahara. **Nordafrika:** Egypten, Marocko, Tunisien. **Sydamerika:** alla utom Franska Guyana. **Nordamerika:** Canada, Mexiko, USA. (NB: mediantullen för EFTA inkluderar värden också för Cypern och Malta, och är därför något för lågt redovisad.)

gränsskyddet. I de bud som lagts under hösten delas tullarna in i olika intervall, med kraftigare tullsänkningar i de högre intervallen.

En central fråga är hur man ska jämka samman skyddsintressen med exportintressen. Nyckelordet i sammanhanget är flexibilitet, och en stor tvistefråga är hur den ska ordnas och hur stor den ska vara. I Uruguayrundan löste man frågan genom att länderna skulle göra en viss tullsänkning i genomsnitt för alla produkter, men fick göra betydligt mindre sänkningar för enskilda produkter så länge de kompenserade detta genom att gå längre för andra produkter.

I de pågående förhandlingarna förekommer fortfarande tal om olika genomsnittsmetoder. Ett annat sätt att ge flexibilitet är den nya kategorin ”känsliga produkter”. Detta innebär i princip att ett antal produkter undantas från de generella tullsänkningarna. Samtidigt ska principen om bättre marknadstillträde gälla alla produkter utan undantag, så någon form av tullsänkning kommer att göras även för de känsliga produkterna, i kombination med utökade tullkvoter. För u-ländernas del diskuteras ytterligare möjligheter till flexibilitet, dels via begreppet ”särskilda produkter” och dels via en särskild skyddsmekanism avsedd endast för u-länderna.

Presentationen nedan gäller bara själva tullsänkingsformeln. Dess effekt kan påverkas kraftigt av olika regler om flexibilitet. Det är därför viktigt att läsa det här avsnittet tillsammans med de om känsliga produkter, särskilda produkter, skyddsklausuler och tullkvoter.

2.1.1. Ramverket (punkt 28-30)

Ramverket slår fast att förhandlingarna ska leda till väsentlig förbättring av marknadstillträdet. Detta ska ske genom att de högre tullarna ska delas in i olika intervall (band), och tullarna i de höga intervallen ska sänkas mest. Samtidigt ska flexibilitet ges för känsliga produkter. Däremot säger ramverket ingenting om hur många banden ska vara, eller hur stora tullsänkningarna ska vara för att betraktas som väsentliga. Huruvida en högsta tillåtna tull (så kallat tulltak) ska fastslås lämnar ramverket också öppet. För u-länderna ska kraven på tullsänkningar vara lägre.

Ramverket slår dessutom fast att tullsänkningarna ska göras från de nivåer som bundits i nuvarande Jordbruksavtal, oavsett vilka tullar länderna råkar tillämpa.

2.1.2. Sammanställning reduktionsförslag

EU, USA och G-20 har alla lagt fram detaljerade förslag om hur tullarna ska delas in i kategorier och sänkas. Detta sammanfattas i tabellen nedan. En utförligare förklaring ges under respektive landavsnitt längre ner. Intervallgränser för tullnivån avser bunden tull i procent.

Tabell 1. Förslag till tullsänkning för i-länderna⁴

EU		USA		G-20	
tullnivå	sänkning	tullnivå	sänkning	tullnivå	sänkning
0-30	20-45 %	0-20	55-65 %	0-20	45 %
30-60	45 %	20-40	65-75 %	20-50	55 %
60-90	50 %	40-60	75-85 %	50-75	65 %
> 90	60 %	> 60	85-90 %	> 75	75 %

I EU:s förslag innebär intervallet i den lägsta tullnivån att länderna ska få välja tullsats inom det, förutsatt att genomsnittlig sänkning blir minst 35 procent. USA:s intervaller betyder däremot att den lägre tullsänkningen ska genomföras om tullen ligger i nedre delen av kategorin, och tvärtom.

2.1.3. G-20:s förslag

G-20 betraktar sitt förslag om tullsänkningar som en medelväg i förhandlingarna. De föreslår att tullarna delas in i fyra olika intervall, med gränser (för i-länderna) vid 20, 50 respektive 75 procent. Tullsänkningarna inom dessa intervall ska vara 45, 55, 65 respektive 75 procent, i kombination med ett tulltak på 100 procent. Detta ska leda fram till en genomsnittlig sänkning av samtliga tullar på minst 54 procent.

För u-länderna föreslås lägre tullsänkningar, högre bandgränser, och ett tulltak på 150 procent. Den genomsnittliga sänkningen ska inte bli högre än 36 procent, alltså två tredjedelar av kravet på i-länderna.

2.1.4. EU:s förslag

EU:s förslag innehåller också fyra olika intervall för tullarna, med gränserna 30, 60 och 90 procent. Tullsänkningarna inom dessa intervall ska vara 35, 45, 50 respektive 60 procent, men med det viktiga tillägget att de 35 procenten i det lägsta intervallet bara är ett genomsnitt. EU vill att det ska vara tillåtet att göra så låga reduktioner som 20 procent för dessa produkter. Liksom G-20 föreslår man ett tulltak på 100 procent.

För u-ländernas del har EU anammat G-20:s förslag rakt av. Bara en skillnad finns: tullsänkningen i det lägsta intervallet ska centreras kring ett genomsnitt.

2.1.5. USA:s förslag

Även USA vill dela in tullarna i fyra olika intervall, med gränserna 20, 40 respektive 60 procent. Tullsänkningarna inom intervallen ska vara ungefär 60, 70, 80 respektive 90 procent; något lägre i nederkanten av respektive intervall och högre i överkanten. USA vill dessutom sätta tulltaket till 75 procent.

Vad gäller u-länderna säger USA bara att de ska ges något lägre tullsänkningar och längre tid på sig att genomföra dem, men sätter inga siffror på det.

⁴ Exakta intervallgränser och procentsatser kan ändras med kort varsel, och olika uppgifter cirkulerar. Tabellen bör därför ses som ungefärlig.

2.1.6. Övriga WTO-medlemmars positioner

AVS-länderna accepterar också fyra intervall, och vill dra gränserna för i-länderna vid 20, 50 respektive 80 procent. Tullsänkningarna är låga, 42 procent i högsta bandet och 23 procent i lägsta. För u-länderna är bandgränserna 50/100/150, och tullsänkningarna 15-30 procent. AVS-länderna vill inte se något tulltak, varken för i-länder eller u-länder.

G-10 vill dra gränserna mellan banden vid 20, 50 och 70 procent för i-länderna. Inom banden ska länderna få välja mellan antingen en sänkning med en fast procentsats, eller att göra olika stora sänkningar förutsatt att den genomsnittliga sänkningen inom bandet blir något högre än om man använt en fast procentsats. Man ger dock inget förslag på hur stora tullsänkningarna ska vara. Inget tulltak ska fastställas.

Dessutom har en handfull u-länder⁵ tagit upp frågan om takbindningar (höga tullbindningar som gjordes för stora produktgrupper istället för enskilda produkter). De påpekar att dessa höga tullbindningar gör att de hamnar i högsta tullsänkingskategorin, och därmed skulle behöva göra de kraftigaste tullsänkningarna. De anser att den effekten måste dämpas på något sätt.

2.1.7. Kommentarer

Förhandlingarna om marknadstillträde är en strid mellan olika intressen. Frihandelsvännerna anser att höga tullar är skadligt både för andra länder och för konsumenterna i det berörda landet, och förespråkar därför lösningar som sänker höga tullar mer än låga och som ibland inför ett tak för hur höga tullarna får vara. Andra länder vill gynna jordbruket framför andra intressen, och argumenterar för ”flexibilitet” i tullsänkningarna – dvs. att man ska få göra lägre sänkningarna för känsliga produkter. Ju mer flexibilitet, desto mindre konkreta effekter av tullsänkningarna.

En viktig aspekt är att länderna inte alltid tar ut så höga tullar som de får enligt det gällande Jordbruksavtalet. Hur stora marginaler länderna har varierar mycket från land till land – USA har nästan ingen, medan länder som Indonesien, Indien och Japan har mycket stora gap mellan bunden och tillämpad tull. Sådana länder kan alltså sänka sina bundna tullar kraftigt utan att det får någon effekt i praktiken.

EU:s senaste jordbruksreform gjorde inte mycket för att hjälpa förhandlingarna om marknadstillträde framåt, i och med att den inte medförde några nämnvärda prissänkningar (utom i viss mån på mejeriprodukter). Enligt Jordbruksverkets beräkningar skulle EU:s eget förslag leda till en genomsnittlig tullsänkning med 38 procent för EU. G:20-förslaget skulle leda till en sänkning med 51 procent, och USA:s med hela 64 procent. För EU:s del betyder kombinationen av högt prisläge och tämligen kraftiga tullsänkningar att man antingen måste få till en lösning där man kan slippa undan med blygsamma sänkningar för exempelvis socker, citrusfrukt och ost, eller också måste man genomföra ytterligare reformer. Detta märks på EU:s förslag om marknadstillträde, som av flera parter uppfattas som tämligen defensivt, och som trots detta har dragit på sig kraftig intern kritik från bl.a. Frankrike.

Samtidigt är en av poängerna med hela rundan att handeln ska ske på friare och rättvisare villkor, inte att hitta kreativa sätt att komma undan konsekvenserna av detta. EU är också en stor exportör av livsmedel, och skulle gynnas av lägre tullar i andra länder. Detta är särskilt viktigt med tanke på att exportbidragen minskar eller försvinner. I det avseendet skulle EU

⁵ Kamerun, Jamaica, Kenya, Nigeria och Zimbabwe.

vara mer behjälpt av mindre flexibla tullsänkningar, så att inte mottagarländerna kan bibehålla just de tullar som är mest hämmande för EU-exporten.

Kraftfulla tullsänkningar kan väntas pressa de inhemska priserna neråt, vilket gynnar konsumenterna. Det kan också leda till minskad produktion, om inte den effekten motverkas av olika former av budgetfinansierade stöd.

Ökat marknadstillträde för u-länderna är också en viktig fråga. På sistone har det diskuterats flitigt om generella tullsänkningar är bättre eller sämre än riktade tullpreferenser. Det finns inga absoluta sanningar i detta, men en vanlig uppfattning är att generella tullsänkningar är att föredra på lång sikt. Samtidigt måste man dock ta hänsyn till att vissa u-länder blivit beroende av ett fåtal tullpreferenser, och dessa kan inte urholkas hur som helst utan att det får en oönskad effekt.

2.2. Känsliga produkter

Flexibilitet i någon form är nödvändigt för att ett avtal ska komma till stånd om marknadstillträde, med tanke på att det är så olika intressen som ska acceptera samma avtal. En stor del av flexibiliteten ser den här gången ut att lösas via bestämmelser om "känsliga produkter".

Frågan om känsliga produkter är svår att helt skilja från förhandlingarna om tullkvoter. Dessa beskrivs i avsnitt 2.3 nedan, som bör läsas tillsammans med det här.

2.2.1. Ramverket (punkt 31-34)

Enligt ramverket ska parterna få peka ut ett antal produkter som känsliga. Det betyder dock inte att produkterna går helt fria, utan grundprincipen om väsentlig förbättring av marknadstillträdet gäller även för de känsliga produkterna. Någon form av generell tullsänkning ska göras också för dessa produkter, i kombination med tullkvoter. För att dessa undantag inte ska underminera den generella formeln för tullsänkningar ska dessa tullkvoter på ett eller annat sätt kopplas till den avvikelse som görs från huvudregeln.

Hur många produkter som ska få behandlas som känsliga, och vilka regler som ska gälla för dem, sägs dock inte i ramverket.

2.2.2. G-20:s förslag

G-20 vill begränsa antalet känsliga produkter kraftigt, till högst en procent av de tullpositioner för vilka länderna idag tar ut en tull. Ingen avvikelse från huvudregeln ska få vara större än 30 procent, och dessutom ska tulltaket på 100 procent gälla också för känsliga produkter. Till detta kommer två grundläggande principer, som båda syftar till att öka marknadstillträdet: dels ska kompensationen bli större ju fler produkter som pekas ut, och dels ska kompenserande tullkvoter öka mer ju större avvikelsen är från huvudregeln.

U-länderna ska enligt G-20:s förslag få peka ut 50 procent fler känsliga produkter än det absoluta antal tullpositioner som väljs ut av det i-land som gör de största undantagen för känsliga produkter.

G-20 anser vidare att för varje tullposition som utpekas som känslig produkt ska tullkvoter ökas för att kompensera för detta, enligt särskilda regler som ska fastställas. De utökade tullkvoterna ska vara tillgängliga för alla WTO-länder, och alltså inte riktas mot enskilda länder. G-20 vill också att man ska utgå från konsumtion istället för produktion när man

fastställer hur stora kvoterna ska vara; närmare bestämt vill man sätta minimigränsen till sex procent av konsumtionen i importlandet

2.2.3. EU:s förslag

För EU är känsliga produkter en viktig fråga. Unionen säger sig behöva peka ut högst åtta procent av samtliga tullpositioner, beroende på hur stora de generella tullsänkningarna blir och om man får den begärda flexibiliteten i det lägsta tullbandet. Minsta tillåtna avvikelse från huvudregeln ska vara en tredjedel av ordinarie tullsänkning, och högsta avvikelse ska vara två tredjedelar. Detta ska kopplas till en automatisk ökning av tullkvoten enligt en formel som utgår från kvotvolymen i förhållande till importen (och inte till konsumtionen, som är ett konkurrerande alternativ).

EU betonar att de tullkvoter som öppnas för känsliga produkter inte ska kompensera fullt ut för de lägre tullsänkningarna, eftersom detta skulle gå emot själva idén med kategorin. Kvotökningen ska räknas fram genom att avvikelsen från den generella tullsänkningen divideras med tullen. Den procentsats som fås fram på det viset ska sedan multipliceras med konstanten 0,8 (för att undvika full kompensation), och resultatet av beräkningen är den procentsats som existerande tullkvot ska ökas med.⁶

EU påpekar också att det behövs särskilda regler för situationer där känsliga produkter omfattas av mer än en tullkvot, eller om existerande tullkvot innehåller både känsliga och andra produkter. Frågan om att skapa helt nya tullkvoter lämnar man öppen, men kopplar den till frågan om SSG.

Exakt vilka produkter man vill klassificera som känsliga har EU inte sagt ännu. Sådana detaljer kan väntas dröja till ett betydligt senare skede i processen.

2.2.4. USA:s förslag

USA vill, liksom G-20, begränsa antalet känsliga produkter till en procent av de tullpositioner för vilka tullar tas ut idag. Samtidigt vill man att full kompensation ska ges via ökade tullkvoter.

2.2.5. Övriga WTO-medlemmars positioner

Australien betonar att förhandlingarna måste leda till väsentlig förbättring av marknadstillträdet också för de produkter som pekas ut som känsliga, via en kombination av tullsänkningar och utökade tullkvoter. Liksom G-20 vill man basera kvotökningen på konsumtionen i importlandet. Några nya tullkvoter ska däremot inte skapas. Australiens förslag säger inte exakt hur många produkter som ska få klassificeras som känsliga, utan nöjer sig med att det ska vara ett fåtal, och att de ska stå för en liten andel av total import.

AVS-länderna anser att produkter som berörs av etablerade förmånstullar ska betraktas som känsliga. Om ökningen av tullkvoterna görs tillgänglig för alla länder så ska detta inte få påverka de tullkvoter som idag riktas endast till AVS-länder.

G-10 vill att 10-15 procent av tullpositionerna ska få betraktas som känsliga. De har också lagt fram ett tekniskt förslag om hur känsliga produkter ska väljas ut och behandlas. Huvudragen är att en särskild mekanism ska tas fram för att göra avvägningen mellan hur stor del av den totala koncessionen som ska ges som tullsänkning, och hur mycket som ökad tullkvot.

⁶ Uttryckt mer matematiskt: $\Delta TRQ = D / (1 + AVE) * 0,8$. D står då för avvikelse från tullsänkningen. Konstanten 0,8 är förhandlingsbar.

Om det inte finns några tullkvoter idag för produkter som är känsliga så måste inga nya inrättas.

2.2.6. Kommentarer

Frågan om känsliga produkter hänger nära samman med den generella tullsänkningen. Ju mer flexibilitet som erbjuds för känsliga produkter, desto större bör de generella tullsänkningarna kunna bli. Uttryckt på ett annat sätt: ju fler produkter som får pekas ut som känsliga, desto större *måste* de generella tullsänkningarna bli om rundan ska leda till några faktiska förbättringar för handeln.

Hur kopplingen ska göras mellan känsliga produkter och tullkvoter finns det flera förslag på. Det är värt att notera att vissa förslag innebär att det inte lönar sig att identifiera som känsliga sådana produkter som faller i det lägsta tullsänkingsbandet. Skälet till detta är att kvotökningen blir stor samtidigt som lindringen i tullsänkning är begränsad.

2.3. Tullkvoter och kvotadministration

I den förra förhandlingsrundan gjordes olika skyddsåtgärder om till tullar. Det innebar i flera fall att tullarna ökade, vilket inte var avsikten med förhandlingarna. För att motverka den effekten infördes tullkvoter, vilket innebär lägre tullar för begränsade kvantiteter. Det innebär dock inte någon skyldighet att importera, utan bara att möjligheten måste erbjudas. Dessa tullkvoter är ibland endast öppna för vissa länder, medan andra är öppna för alla länder.

Knappt en tredjedel av WTO:s medlemmar har bundna kvotåtaganden. Det genomsnittliga kvotutnyttjandet ligger på cirka 60 procent, vilket importländerna brukar försvara med låg efterfrågan på importerade produkter p.g.a. konkurrenskraftig inhemsk produktion. Lågt utnyttjande kan också bero på för höga tullsatser inom ramen för kvoterna. En annan tänkbar förklaring är att kvoterna fördelas och hanteras på ett för krångligt sätt. Det finns dock få WTO-regler om sådan kvotadministration, och inga som gäller specifikt för jordbruksprodukter.

Frågan om tullkvoter hänger nära samman med den om känsliga produkter. Avsnitt 2.2 ovan bör därför läsas tillsammans med det här avsnittet.

2.3.1. Ramverket (punkt 33-35, 39-40)

Ramverket tar upp frågan om tullkvoter under rubriken känsliga produkter. Det säger att existerande tullkvoter ska utökas för produkter som utpekats som känsliga, och att specifika regler ska tas fram för hur det ska gå till, så att man inte underminerar principen med höga tullsänkningar för höga tullar. Det kan också bli aktuellt att sänka eller avskaffa de tullsatser som gäller inom ramen för kvoterna, och att förbättra kvotadministrationen. Den enda särbehandling av u-länderna som uttryckligen nämns i det här avseendet är att de inte ska behöva öka sina tullkvoter lika mycket som i-länderna.

Ramverket säger därmed inte något om en generell uppskrivning av alla tullkvoter, något som diskuterats tidigare i förhandlingarna. Många parter verkar anse att ramverket inte är solklart formulerat när det gäller just tullkvoter, och det börjar luta mot att frågan om att skriva upp alla tullkvoter inte är aktuell, men att däremot tullsatsen inom kvot är en förhandlingsfråga för alla existerande kvoter.

2.3.2. Förslag från EU, G-20 och USA

De tre parterna har på senare tid endast kommenterat frågan om tullkvoter i samband med känsliga produkter. I tidigare diskussionen har EU tydligt markerat att man inte vill se någon generell ökning av existerande tullkvoter. USA och flertalet av de länder som ingår i G-20⁷ har däremot tidigare föreslagit kvotökningar på 20 procent.

2.3.3. Kommentarer

Ramverket utgår ifrån att tullkvoter och känsliga produkter omfattar ungefär samma tullpositioner. Det säger inte rent ut vad som ska hända med tullkvoter för produkter som inte pekas ut som känsliga, och inte heller vad som händer om det inte finns några existerande tullkvoter för produkter som betraktas som känsliga.

En annan besvärlig fråga kan bli huruvida tullkvoterna ska baseras på importlandets produktion (som idag) eller på konsumtion (som bl.a. G-20 vill, och som föreslogs av dåvarande ordföranden inför Cancún-mötet 2003). Det sistnämnda skulle leda till att en del kvoter ökas kraftigt.

Frågan om förbättrad administration av tullkvoterna har inte diskuterats mycket under hösten, men sedan gammalt finns flera förslag. Om dessa leder till genuina förenklingar kan de också resultera i att kvoterna utnyttjas i högre grad än idag. Ett sådant fenomen – särskilt i kombination med ökade kvotvolymmer – kan få stora effekter på marknadstillträdet för vissa produkter och länder. Motsättningarna följer därför i stort sett de som gäller för tullsänkningar i allmänhet – G-10 bromsar mest, medan exportinriktade länder driver på.

EU har ganska många tullkvoter, så bättre kvotutnyttjande och större kvoter skulle kunna leda till markant ökad importkonkurrens inom vissa sektorer. Sektorer som kan påverkas är t.ex. ost, ris och vissa frukter. Delvis beror dock effekten på olika produkter på vad som händer med de generella tullsänkningarna. Om den generella tullen sänks samtidigt som tullen inom kvot blir kvar oförändrad så minskar incitamenten för exportföretagen att lägga ner arbete på att få del av kvoterna.

2.4. Särskilda produkter

En fråga i förhandlingarna gäller hur man ska genomföra tullsänkningar i u-länderna utan att riskera att import av basvaror skadar det inhemska jordbruket. Begreppet ”särskilda produkter” (SP) i den bemärkelsen introducerades redan i dåvarande ordförande Harbinsons förslag inför Cancun-mötet 2003.

2.4.1. Ramverket (punkt 41)

U-länderna ska enligt ramverket få peka ut ett antal produkter som särskilt viktiga med tanke på bland annat tryggad livsmedelsförsörjning och landbygdsutveckling. För dessa produkter ska särskild flexibilitet erbjudas, men exakt vad detta innebär och hur många produkter det handlar om sägs inte.

⁷ Närmare bestämt lades förslaget av Cairnsgruppen, som förutom flertalet G:20-länder också innefattar Australien, Nya Zeeland och Canada.

2.4.2. G-20:s förslag

G-20 anser att SP är ett viktigt inslag i den särskilda och differentierade behandling som u-länderna har rätt till. De har dock inte lämnat några konkreta förslag i ämnet, och gruppen har förmodligen svårt att enas. Flera av dess medlemmar ingår också i G-33, vars förslag bland annat skulle innebära att det inte blir några större lättnader i handeln mellan olika u-länder. De länder inom G-20 som är mer renläriga frihandelsvänner kan antas ha svårt att ställa upp på en sådan position.

2.4.3. EU:s förslag

EU accepterar att u-ländernas behov avseende tryggad livsmedelsförsörjning och landsbygdsutveckling har företräde framför rent kommersiella aspekter. Mot den bakgrunden accepterar man begreppet SP, men har inte preciserat sig mer än så i nu aktuella förslag.

2.4.4. USA:s förslag

USA har inte kommenterat begreppet SP på ett tag. Det har av tidigare uttalanden framgått att man har ungefär samma position som för känsliga produkter, dvs. man accepterar begreppet men vill att bara ett fåtal produkter ska omfattas.

2.4.5. Övriga WTO-medlemmars positioner

Det är av naturliga skäl framför allt u-länder som intresserar sig för SP.

AVS-länderna anser att frågan är mycket viktig. De anser att varje u-land självt ska få välja ut produkter av särskild betydelse, baserat på ramverkets kriterier. Enligt förslaget ska inga tullsänkningar alls behöva göras för dessa produkter, och den särskilda skyddsmekanismen (SSM) ska få tillämpas automatiskt för dem.

G-33 anser att det skulle bli svårt att tillämpa samma kriterier i alla länder för vad som är en särskild produkt, och att enskilda länder därför ska få avgöra detta själva, med ledning av de övergripande kriterierna i ramverket. Inga tullsänkningar ska behöva göras för särskilda produkter, och SSM ska få tillämpas för samtliga särskilda produkter.

2.4.6. Kommentarer

Frågan om SP kan betraktas som en u-landsspecifik version av frågan om känsliga produkter. Det kan uppstå en teknisk diskussion om hur många produkter som ska få betecknas som SP, hur produkterna ska väljas ut och på vilken tullnivå indelningen ska göras. En del u-länder har en begränsad import, och skulle med generösa regler kunna undanta hela den importen från de ordinarie tullsänkningarna.

En mer principiell diskussion kan istället handla om huruvida u-länderna alls gynnas av SP-regler – det finns inga kända fall där ökat skydd har lett till bättre nationell livsmedelstrygghet. Delvis beror det på vilka befolkningsgrupper olika u-länder vill gynna – stadsbefolkningen som vill köpa mat så billigt som möjligt, eller landsbygdsbefolkningen som försörjer sig på jordbruk.

Det är också viktigt att komma ihåg att en stor del av u-ländernas export (omkring 40 procent) går till andra u-länder, och den handeln skulle inte underlättas av att de viktigaste produkterna får undantag.

2.5. Preferensmarginaler

Ett argument mot sänkta tullar i WTO är att det minskar värdet av de tullförmåner som många u-länder får via förmånsavtal⁸. Skillnaden mellan den tull som betalas enligt förmånsavtalet och den tull som gäller gentemot mest gynnad nation (MGN) kallas preferensmarginal. Den innebär en konkurrensfördel för de länder som får den, och en nackdel för alla andra länder.

2.5.1. Ramverket (punkt 44)

Ramverket slår fast att preferenser som funnits länge är viktiga, och att frågan om urholkning av preferenser ska behandlas. Riktlinjer för hur detta ska gå till drogs upp redan inför Cancún-mötet 2003, och ramverket hänvisar till dessa.

Poängen i dessa riktlinjer är att u-länder som är starkt beroende av sina tullpreferenser ska kunna fördröja importländernas tullsänkningar med tre år. För att detta ska vara möjligt krävs att exporten av den aktuella produkten motsvarar minst 20 procent av total export (av alla varor, inte bara jordbruksprodukter). Vidare föreslogs att preferensgivande länder ska ge riktat tekniskt bistånd för att stödja mottagarländernas försök att diversifiera sin produktion och export.

2.5.2. G-20:s förslag

G-20 har inte lämnat något gemensamt förslag om tullpreferenser, utan säger bara att de fortsätter sitt tekniska arbete i frågan.

2.5.3. EU:s förslag

EU tar inte upp frågan om tullpreferenser i sitt senaste förslag. I ett uttalande av kommissionär Mandelson påpekas att frågan inte kan lösas endast inom WTO, utan att andra organisationer också måste bli inblandade. WTO-relaterade åtgärder kan vara att öppna upp för mer handel u-länderna emellan, att ge tull- och kvotfritt tillträde⁹, och att sänka tullarna i långsammare takt för vissa produkter av särskilt stor betydelse. Andra åtgärder kan gå ut på att ge bistånd till kapacitetsuppbyggnad och diversifiering i drabbade u-länder.

2.5.4. USA:s förslag

USA tar inte upp frågan om tullpreferenser i sitt senaste förslag. Tidigare har man framhållit att tullpreferenser inte får användas som ursäkt för att fördröja de generella tullsänkningarna, och även framhållit att tullpreferenser inte är ett särskilt bra sätt att stödja u-ländernas ekonomi.

⁸ Inom EU finns det tre generella arrangemang som medför olika långtgående handelsförmåner, vilket visar att u-länderna inte är någon homogen grupp. EU:s allmänna preferenssystem, GSP, omfattar i stort sett alla u-länder. GSP ger länderna bättre marknadstillträde än länder utanför systemet för ett antal produkter, men många tunga jordbruksprodukter omfattas inte (t.ex. nötkött, spannmål och mjölkpulver). Gentemot före detta europeiska kolonier i Afrika, Västindien och Stilla havet (s.k. AVS-länder) ger EU bättre marknadstillträde än vad som ges inom ramen för GSP. Betydligt fler produkter omfattas och tullarna sänks ofta till noll (om än inom ramen för kvoter). Genom ett undantag i GSP ger EU de minst utvecklade länderna tullfritt tillträde till den inre marknaden för nästan alla jordbruksprodukter (se avsnittet om MUL under Övriga frågor).

⁹ Till vilka länder och för vilka produkter framgår inte av uttalandet.

2.5.5. Övriga WTO-medlemmars positioner

Frågan om preferensmarginaler är särskilt viktig för länder som har sådana att förlora (som AVS-länderna). De får stöd av de mest protektionistiska i-länderna, som i frågan ser ett argument för lägre tullsänkningar.

AVS-länderna betonar att frågan är central för dem, och att den måste få en betydande roll när man söker enhällighet för hela avtalet. De har dock inte lämnat något detaljerat förslag än på hur de vill att preferenserna ska hanteras. Huvuddragen är dock dels att produkter som omfattas av sådana preferenser ska tas med i importländernas listor över känsliga produkter, och dels att tullsänkningarna ska fördröjas i enlighet med riktlinjerna inför Cancún.

Colombia gillar däremot inte riktlinjerna inför Cancún. De betonar att väsentlig förbättring av marknadstillträde måste gälla alla produkter, och att det är fel att skjuta upp tullsänkningarna för att bevara tullpreferenser som bara ges till vissa u-länder. Istället anser man att i-länderna ska ge direktbidrag till de u-länder som förlorar viktiga preferenser.

G-10 betonar att tullpreferenser är en viktig del av särbehandlingen av u-länder, och att den aspekten ska tas särskilt i beaktande när man väljer ut känsliga produkter.

2.5.6. Kommentarer

Vissa u-länders produktion domineras kraftigt av ett fåtal produkter, och de är starkt beroende av preferensmarginalerna för dessa. Detta gäller exempelvis vissa AVS-länders export av socker och bananer. I sådana fall kan det få allvarliga konsekvenser om förmånerna hastigt tappar i värde utan att detta kompenseras på något sätt.

Problemet med urholkade preferensmarginaler är dock inte alltid så spritt som det ibland kan verka av debatten. Det finns flera skäl till detta:

För det första gäller förmånerna endast vissa produkter och vissa länder – för EU:s olika arrangemang gäller att ju bättre förmånerna är, desto mindre är kretsen av länderna som får dem. Ofta är förmånerna dessutom ibland begränsade till vissa kvantiteter eller vissa tider på året, eller ger endast en liten fördel jämfört med MGN-villkoren. Detta gäller dock inte EU:s förmåner till MUL, som ju snart kommer att ge tullfrihet för samtliga jordbruksprodukter.

Flera handelsförmåner medför dessutom ofta ett omfattande pappersarbete i u-länderna. Det är inte alltid som förmånens värde är större än de administrativa kostnaderna. Till detta kommer att de förmåner som ges ensidigt av importerande i-länder inte är bundna i WTO och kan upphävas.

Detta kan vara några av orsakerna till att de förmåner som finns utnyttjas ganska dåligt. Andra, och troligen viktigare, skäl är stränga ursprungsregler, hygienkrav och svårförståeliga förmånssystem. Enligt UNCTAD svarar preferensexporten från u-länder till större i-länder endast för 17 procent av u-ländernas totala export, medan MGN-baserad export motsvarar 55 procent av totala exporten från u- till i-länder. För resterande 28 procent är MGN-tullen noll.

Till detta kommer att preferensmarginaler inte självklart är bra för de berörda länderna. Det finns en risk att u-ländernas produktionsstruktur "låses fast" på ett sätt som inte uppmuntrar till produktutveckling, förbättrad produktivitet eller diversifiering.

Enligt studier direkt efter Uruguayrundan skulle dess tullsänkningar kunna leda till att u-länder förlorar preferensmarginaler värda omkring 630 miljoner dollar. Detta kan vara mycket pengar för berörda länder, men är påfallande lite jämfört med de globala välfärdsvinster som

hela Doha-rundan kan leda till (uppskattningar för detta brukar hamna inom intervallet 25-100 miljarder dollar).

2.6. Tulleskalering

Tulleskalering innebär att tullarna ökar i takt med förädlingsgraden. Om tullen på en förädlad vara är högre än tullen på råvaran så skyddas den inhemska förädlingsindustrin på bekostnad av förädlingsindustrin i länder utanför tullmurarna.¹⁰ Många u-länder ställer krav om att tulleskaleringen ska minska eftersom den motverkar deras strävan att diversifiera både produktion och export. De höga tullarna på bearbetade varor tenderar att låsa fast dem i ett system där de försörjer i-länderna med råvaror istället för att göra förädlingen själva.

2.6.1. Ramverket (punkt 36)

Ramverket säger att tulleskalering ska hanteras via en formel, men hur en sådan formel ska se ut lämnas öppet.

2.6.2. G-20:s förslag

G-20 har ännu inte lämnat något gemensamt förslag om tulleskalering, men säger sig vara på väg att göra det.

2.6.3. EU:s förslag

EU tar inte upp frågan om tulleskalering i sitt senaste förslag. Tidigare har man sagt att tulleskaleringen för produkter av särskilt intresse för u-länderna ska minskas markant, men när det uttalandet gjordes förespråkade EU en strikt linjär tullsänkning istället för att höga tullar skulle sänkas mer än låga. Det är inte självklart att den gamla positionen fortfarande gäller, eftersom åtgärder mot tulleskalering nu ligger inbyggt i tullsänkingsformeln.

2.6.4. USA:s förslag

USA tar inte upp frågan om tulleskalering i sitt senaste förslag. Tidigare har man sagt att tulleskaleringen bör minska, men utan att föreslå någon metod för detta. USA:s förslag om generella tullsänkningar skulle dock innebära att tullstrukturen jämnas ut en hel del, vilket skulle medföra minskad tulleskalering.

2.6.5. Kommentarer

Tulleskalering är särskilt intressant eftersom världshandeln med förädlade jordbruksprodukter ökar snabbare än handeln med råvaror. Dess syfte (eller åtminstone dess effekt) är att skydda inhemska förädlingsindustrier mot utländsk konkurrens, eller att uppmuntra nya industrier att etablera sig innanför tullmurarna istället för utanför. En sådan tullstruktur kan därför leda till snedvridning av konkurrensen, och därmed misshushållning med resurser.

Trots detta finns det få konkreta förslag angående tulleskalering. De länder som föreslår kraftiga tullsänkningar använder emellertid ofta minskad tulleskalering som argument för sin ståndpunkt. I och med att höga tullar ska sänkas mer än låga finns dock redan en viss motåtgärd mot tulleskalering inbyggt i formeln.

¹⁰ Det finns olika sätt att mäta tulleskalering. Nominell tulleskalering mäter helt enkelt skillnaden i tull på råvaran och den förädlade varan. Ett mer sofistikerat mått är *Efficient Rate of Protection* (ERP), som syftar till att mäta hur stort skydd tullarna ger till förädlingsindustrin.

Ett skäl till att det finns få förslag till specifika åtgärder är att tulleskalering är ett svårt begrepp att hantera. Länderna skulle behöva enas om vad som är tulleskalering och hur det ska mätas, och reda ut hur man ska hantera produkter som består av flera ingredienser¹¹.

2.7. Skyddsklausuler (SSG och SSM)

I Jordbruksavtalet finns en regel kallad den särskilda skyddsklausulen (SSG). Den ger länder rätt att ta ut tilläggstullar för vissa produkter om importen blir för stor, eller om importpriset sjunker för mycket. Den möjligheten är dock inte öppen för alla länder, utan bara för dem som förhandlat sig till den i förra förhandlingsrundan i samband med att olika former av gräns-skydd omvandlades till tullar.

Eftersom främst i-länder har förbehållit sig rätten till tilläggstullar betraktar många parter bestämmelsen som orättvis. I de pågående förhandlingarna diskuteras därför också en specialregel för u-länderna, kallad den särskilda skyddsmekanismen (SSM).

2.7.1. Ramverket (punkt 38 och 42)

Ramverket är mycket kortfattat om SSG, och säger bara att det är en fråga för de fortsatta förhandlingarna. För SSM sägs däremot tydligt att en sådan ska inrättas för u-länderna. Hur den ska fungera lämnas dock osagt.

2.7.2. G-20:s förslag

G-20 betraktar SSM som en väsentlig del av särbehandlingen av u-länderna, men säger inget specifikt om hur mekanismen ska se ut. De nämner också i allmänna ordalag att u-länderna ska ha möjlighet att vidta motåtgärder mot subventionerade produkter från i-länderna, men kopplar inte uttryckligen det till frågan om SSM. Vad gäller SSG nämns det inte direkt i förslaget, men däremot görs en allmän kommentar om att flexibilitet för i-länderna inte bör diskuteras förrän den övergripande tullsänkingsformeln är klar.

2.7.3. EU:s förslag

EU vill behålla SSG för nötkött, fjäderfä, smör, frukt och grönsaker, samt socker. Det framgår inte om alla länder ska tillämpa samma produktlista, eller om andra länder kan välja andra produkter. EU markerar också att SSG hänger ihop med frågan om nya tullkvoter. SSM, däremot, nämns inte i EU-förslaget, men EU har tidigare ställt sig bakom idén utan att precisera sig.

2.7.4. USA:s förslag

USA tar inte upp SSG eller SSM i sitt senaste förslag. Tidigare har man sagt sig vilja avskaffa SSG, men samtidigt acceptera SSM i någon form för u-länderna.

2.7.5. Övriga WTO-medlemmars positioner

AVS-länderna betraktar SSM som ett fundamentalt inslag i förhandlingarna om marknads-tillträde, och stödjer G-33 i frågan. De anser att mekanismen ska få användas för alla jordbruksprodukter, och att motåtgärder ska få anpassas så att de effektivt motverkar ökad import eller sjunkande priser.

¹¹ Antag t.ex. att tullen på vete är 10 %, tullen på vetemjöl 15 %, tullen på ägg 20 % och tullen på socker 100 %. Om tullen på sockerkaka är 20 %, är detta tulleskalering eller inte, och i så fall med hur mycket?

G-33 har lagt fram ett detaljerat förslag om SSM. Huvuddragen är att alla u-länder ska få använda sig av SSM för samtliga jordbruksprodukter. Mekanismen ska få användas om importen överstiger genomsnittlig volym de senaste tre åren, eller om importpriset är lägre än genomsnittet för samma period. Extratullar ska dock inte få tas ut på import inom ramen för tullkvoter.

2.7.6. Kommentarer

De länder som argumenterar för en skyddsklausul hävdar ofta att detta är nödvändigt för att vissa parter ska våga gå med på några större tullsänkningar. Sett på det viset skulle alltså SSG vara ett redskap för ökad frihandel. Samtidigt medför SSG en risk för att de tullsänkningar som förhandlas fram blir oförutsägbara eller inte får någon effekt alls, vilket inte uppskattas av länder med stora exportintressen. Få länder har hittills utnyttjat möjligheten till särskilda skyddstullar, men om de generella tullsänkningarna blir kännbara ökar incitamenten att använda sig av de åtgärder som står till buds.

EU använder sig rutinemässigt av SSG på socker och kycklingkött. Om rätten att använda SSG försvinner så skulle detta vara ytterligare ett skäl till varför sockerregimen måste reformeras. För kycklingkött däremot skulle ett sådant avskaffande förmodligen inte påverka regelverket. Fjäderfä är en förhållandevis avreglerad sektor i EU, och ökad importkonkurrens kommer troligen att reflekteras i priset snarare än i stödåtgärder av olika slag.

Vad gäller SSM skulle detta innebära ytterligare ett sätt för u-länderna att inte sänka tullarna så mycket som huvudregeln säger. Det är värt att påpeka att tillämpningen av skyddsregler kan vara tekniskt svårt, och det finns en risk att en sådan klausul kan komma att missbrukas.

2.8. Sektorsinitiativ

Sektorsavtal är en separat lösning med långtgående tullsänkningar för vissa produkter. De kan ses som ett komplement till en mer generell liberalisering och har prövats tidigare i GATT- och WTO-sammanhang. Mest aktuellt i de pågående förhandlingarna är att lyfta ut tropiska produkter och göra en sär lösning för dem.

Det finns ett sektorsavtal inom jordbruksområdet (spritdrycker & öl), som är en del av Avtalet om informationsteknologi (ITA). Överenskommelsen var en utestående fråga från Uruguay-rundan och innebar åtaganden om att ömsesidigt ta bort tullarna för spritdrycker och öl. Avtalet är frivilligt och långt ifrån alla WTO-medlemmar har anslutit sig till överenskommelsen.

Diskussionen om bomull kan betraktas som ett sektorsinitiativ. I den här pärmen tas frågan upp i kapitlet om övriga frågor nedan.

2.8.1. Ramverket (punkt 43 och 49)

Ramverket hänvisar till ett gammalt åtagande om att åstadkomma största möjliga liberalisering för tropiska produkter, och för produkter av särskild betydelse för länder som strävar efter att odla något annat än narkotika. Det innehåller inga definitioner om exakt vilka produkter som skulle omfattas. Vad gäller sektorsinitiativ i allmänhet betecknas det som en ”fråga av intresse där ingen enighet finns”.

2.8.2. G-20:s förslag

G-20 anser att frågan om tropiska produkter m.m. är en viktig del av särbehandlingen av u-länderna. De föreslår att i-länderna ska ge tull- och kvotfritt tillträde för både obearbetade och

förädlade tropiska produkter, och att olika former av icke-tariffära handelshinder också ska avskaffas. För u-ländernas del föreslår G-20 inte en särskild tullsänkning, utan bara att tropiska produkter inte ska få tas med på listorna över känsliga produkter.

G-20 säger ingenting om hur tropiska produkter ska definieras. Däremot föreslår man att produkter av särskild betydelse för att undvika narkotikaodling ska definieras i enlighet med särskilda program för diversifiering av produktion.

2.8.3. EU:s förslag

EU kommenterar inte frågan i sitt senaste förslag, men har tidigare ställt sig bakom tanken på en särlösning för tropiska produkter. Vilka produkter som skulle omfattas har man inte uttalat sig om.

2.8.4. USA:s förslag

USA kommenterar inte frågan i sitt senaste förslag. I ett tidigare skede av förhandlingarna framhöll man att sektorsinitiativ kan vara ett komplement.

2.8.5. Övriga WTO-medlemmars positioner

Colombia har föreslagit att en sektorslösning ska införas för blommor. Man motiverar det med att tullarna är förhållandevis låga, och att en stor del av produktionen sker i u-länder. De stödjer också ramverket när det gäller tullfrihet för tropiska produkter och sådana som är viktiga för att producera annat än narkotika. Rörsocker, bananer och tobak nämns i sammanhanget.

Canada har tidigare föreslagit ett sektorsavtal för oljeväxter, oljeväxtprodukter, korn och malt.

2.8.6. Kommentarer

Sektorsavtal kan vara en lösning för att gå längre för vissa produkter än vad det övergripande avtalet gör, exempelvis för att se till att produkter av särskilt intresse för u-länderna får något mer än bara minimal liberalisering. Det kan också göra det möjligt att förhållandevis snabbt få fram konkreta resultat av förhandlingarna. Samtidigt finns en risk att vissa parter tappar en del av motivationen för att fullborda hela rundan. Om de förhållandevis lätta frågorna försvinner från bordet kan detta göra det svårare att komma överens om de besvärligare områdena.

Om ett sektorsavtal ska göras för tropiska produkter måste man definiera vilka produkter som omfattas av begreppet. Detta är inte en okontroversiell fråga. Ofta tycks det vara underförstått att egentligen är samma sak som ”produkter som inte produceras i i-länderna i någon större omfattning”. Mest handlar det då om frukter, t.ex. guava, mango och passionsfrukt.

En betydligt bredare definition är förstås tänkbar i teorin, men en sådan skulle troligen omfatta så många ”känsliga” produkter att ett sektorsavtal har små möjligheter att komma till stånd. Exempel på produkter som skulle kunna betraktas som tropiska är snittblommor, tobak, bananer och ris. För EU:s del skulle en sådan bred definition få långtgående konsekvenser för de berörda sektorerna.¹²

¹² I *Dictionary of Trade Policy Terms* ges följande definition av tropiska produkter, med hänvisning till UR: tropiska drycker (kaffe, te och kakao) samt produkter av dessa, kryddor, snittblommor, tropiska växter, oljefrö,

G-20 tar i samband med tropiska produkter upp frågan om icke-tariffära handelshinder. De preciserar sig inte, men menar troligen regler som är till för att skydda importlandet från spridning av växtskadegörare och från produkter med för höga halter av exempelvis bekämpningsmedel. Sådana frågor regleras av ett annat WTO-avtal, och det är inte uppe till omförhandling. Detta illustrerar att sänkta tullar inte är svaret på alla frågor – andra faktorer kan lägga hinder i vägen för en ökad export från u-länderna.

3. Interna jordbruksstöd

I Uruguayrundan klassificerades stöd i kategorier som fick färg efter trafiksignaler beroende på hur handelsstörande de ansågs vara. Röda stöd förbjöds, gula stöd skulle minskas, och gröna stöd fick vara kvar oförändrade. Jordbruket lånade in en del av boxfärgerna, men anpassade systemet så att det inte finns några röda stöd, men däremot blå – ett mellanläge mellan gula och gröna stöd. Dessa stöd anses mindre handelsstörande än de gula, och behövde därför inte minskas. För EU:s del har boxsystemet främst betytt att stöden fått mindre handelsstörande former snarare än att de har minskat.

Frågan om hur handelsstörande olika stödformer egentligen är ligger hela tiden i bakgrunden i förhandlingarna om interna stöd. I praktiken betyder det att diskussionerna i första hand fokuseras på två saker: vilken kategori olika stöd tillhör, och vilka sänkningar eller andra restriktioner som ska gälla inom respektive kategori. Sänkningarna i de olika stödkategorierna hänger ihop, och det här kapitlet bör läsas i sin helhet.

3.1. Gula boxen (AMS) och de minimis

Gula boxen består främst av marknadspris- och direktstöd (t.ex. intervention och rena produktionsstöd) som inte uppfyller villkoren för den blå eller gröna boxen. I förra rundan sänktes denna typ av stöd med 20 procent i i-länderna och 13 procent i u-länderna. Det stöd-mått som används är *Aggregate Measure of Support* (AMS). Det faktum att måttet är aggregerat innebär att länderna kan göra stödsänkningar för de produkter och sektorer som bäst klarar av det, samtidigt som de kan lämna mer känsliga områden ifred – eller t.o.m. höja stödet till enskilda sektorer.

Det finns ett par inslag i AMS som kan uppfattas som orättvisa. Ett sådant inslag är att sänkningarna gjordes med en procentsats från en tidigare nivå, vilket innebär att länder som hade högst stöd innan förra rundan fortfarande får ge mer stöd än andra länder. Ett annat är att bara drygt trettio länder får använda stödformen, nämligen de som förhandlade till sig den möjligheten i förra rundan.

De minimis-regeln motverkar delvis det som kan uppfattas som orättvist i AMS. Den innebär att samtliga länder kan undanta en del av sina stöd från reduktionsåtagandet, oberoende av hur de lyckades i förhandlingarna. U-länderna får undanta stöd motsvarande tio procent av produktionsvärdet, och i-länderna fem procent (7,5 procent för Kina). Eftersom många u-länder saknar AMS-bindningar är *de minimis*-reglerna deras enda möjlighet att använda de mest handelsstörande stödformerna, men det har oftast varit tillräckligt.

3.1.1. Ramverket (punkt 9-12)

Enligt ramverket ska stödsänkningarna vara väsentliga, och dessutom leda till en harmonisering. Det sistnämnda betyder att skillnaderna mellan hur stora stöd länderna får använda sig av ska jämnas ut något. Detta ska åstadkommas genom att länderna delas in i olika kategorier beroende på hur höga deras stöd är, och att länderna i den högsta kategorin ska göra de största stödsänkningarna.

AMS är ett aggregerat mått, och det ansågs viktigt att stöden till enskilda produkter inte kan öka när huvudprincipen är markanta sänkningar. Därför slår ramverket fast att ett produkt-specifikt tak för AMS införs. Exakt hur det taket ska beräknas framgår inte.

Vad gäller *de minimis* säger ramverket bara att sänkningar av detta ska förhandlas fram, med hänsyn tagen till särbehandling av u-länderna.

3.1.2. Sammanställning reduktionsförslag

EU, USA och G-20 har alla lagt fram detaljerade förslag om hur AMS ska sänkas. Detta sammanfattas i tabellen nedan. En utförligare förklaring ges under respektive landavsnitt längre ner. Intervallgränser anges i miljarder dollar.

Tabell 2. Förslag till AMS-sänkning för i-länderna¹³

EU		USA		G-20	
Land	Sänkning	Intervall	Sänkning	Intervall	Sänkning
EU	70 %	> 25 mdr	83 %	> 25 mdr	80 %
US	60 %	12-25 mdr	60 %	15-25 mdr	70 %
Andra	50 %	< 12 mdr	37 %	< 15 mdr	60 %

EU har inte angivit några fasta intervallgränser, men erbjuder sig att lägga sig ensam i den högsta kategorin, förutsatt att USA hamnar i den näst högsta. För u-länderna gäller lägre sänkningar i alla tre buden.

3.1.3. G-20:s förslag

G-20 betonar att förhandlingarna ska leda fram till väsentliga sänkningar av handelsstörande stöd. Deras förslag går ut på att i-länderna ska sänka AMS med 60-80 procent beroende på hur höga de är i utgångsläget, medan u-länderna ska göra 2/3 av de sänkningarna.

När det gäller *de minimis* framhåller G-20 att både produktspecifika och övriga stöd ska omfattas av sänkningarna. Hur stora sänkningarna ska vara vill G-20 koppla ihop med de generella stödsänkningarna, men säger inte exakt hur. U-länder utan AMS-åtaganden ska inte behöva reducera *de minimis* över huvud taget. Detsamma ska gälla u-länder som riktar nästan hela *de minimis*-stöden till självhushållande och resurssvaga bönder.

3.1.4. EU:s förslag

EU accepterar att hamna i högsta bandet, under förutsättning att USA hamnar i det andra. Japan bör enligt EU placeras antingen i det högsta bandet, eller i det näst högsta om det kompletteras med ytterligare åtaganden. Inga andra länder pekas ut, vilket förmodligen betyder att de kan hamna i det lägsta bandet.

¹³ Exakta intervallgränser och procentsatser kan ändras med kort varsel, och olika uppgifter cirkulerar. Tabellen bör därför ses som ungefärlig.

Om deras AMS uttryckt i procent av produktionsvärdet är hög (exempelvis Norge och Schweiz) ska sänkningen i det lägsta bandet dock kompletteras med ytterligare åtaganden, så att högstödsländer inte ”kommer undan” bara för att de är små aktörer på världsmarknaden.

När det gäller *de minimis* vill EU sänka i-ländernas stöd med 80 procent.

3.1.5. USA:s förslag

USA placerar sig själva i det andra bandet av tre. Skillnaderna mellan stödsänkningen i de olika banden är tämligen hög, 23 procentenheter. Detta skulle enligt USA jämna ut skillnaden i AMS mellan dem och EU, från 4:1 idag till 2:1 efteråt. Dessutom vill USA införa ett tak för produktspecifika AMS baserat på stödnivåerna 1999-2001.

Vad gäller *de minimis* föreslår man att nivåerna halveras.

3.1.6. Övriga WTO-medlemmars positioner

G-10 har legat mycket lågt i diskussionerna kring interna stöd, och har inte offentliggjort något skriftligt förslag på senare tid. Sedan gammalt är det dock känt att de vill behålla möjligheten att ge pris- och produktionskopplade stöd, och alltså inte vill göra så små sänkningar som möjligt av de gula stöden. I skrivande stund finns det ingen officiell reaktion på EU:s förslag att dessa länder ska göra större stödsänkningar än vad en strikt tillämpning av absoluta stödnivåer skulle leda till.

Cairnsgruppen har inte lagt några konkreta förslag sedan 2002, men har i år uttalat att stödsänkningarna måste komma åt de stöd som faktiskt betalas ut och inte bara kapa bort outnyttjat stödutrymme.

3.1.7. Kommentarer

Det är inte troligt att förhandlingarna kommer att leda till nämnvärt lägre stöd i i-länderna, sett till totala stödbelopp. Däremot kommer den omläggning till allt mindre handelsstörande stödformer som inleddes i Uruguayrundan sannolikt att fortsätta. En sådan utveckling torde gynna såväl konsumenterna (som får lägre priser när prispåverkande stöd minskar) som u-länderna (som inte blir lika utträngda av produktionsdrivande stöd). Däremot får skattebetalarna lägga ut större summor på stöd till jordbrukssektorn. Dessutom kan förstås ändrade stödformer också få effekt på var produktionen bedrivs och hur intensiv den är.

EU har det överlägset högsta stödtaket idag, hela 71 miljarder euro. Detta är mer än alla andra länders AMS-bindningar tillsammans, och i runda slängar fyra gånger mer än det näst största stödtaket (som är USA, 19 miljarder dollar).¹⁴ Enligt Jordbruksverkets beräkningar skulle EU:s förslag minska den skillnaden till förhållandet 3:1, vilket skulle betyda att EU även i fortsättningen skulle ha mycket större totala AMS än andra länder.¹⁵

EU håller sig numera långt under sitt höga stödtak, och kan därför gå med på ganska stora sänkningar utan att det påverkar jordbrukspolitiken. Just denna breda marginal är förstås ett argument för t.ex. USA att begära ännu större sänkningar, med motiveringen att de som

¹⁴ Förhållandet påverkas en del av växelkursen euro/dollar.

¹⁵ Det är bara när man räknar i absoluta tal som EU sticker ut så markant. Om man sätter AMS i förhållande till produktionsvärde eller antal bönder ligger EU visserligen fortfarande högt, men inte högst. I förhandlingarna är det dock de absoluta stödnivåerna som diskuteras i första hand.

föreslagits inte får några konkreta effekter. Om neddragningarna skulle göras produktspecifika skulle dock EU kunna få problem i vissa sektorer.

Vårt att påpeka är att alla punkter i förhandlingarna hänger ihop på ett eller annat sätt. Om de prispåverkande stöden minskar så får berörda länder bättre kontakt med världsmarknadens prisnivåer. Därmed blir de mindre beroende av exempelvis exportstöd och höga tullar. Satsen gäller även omvänt: kraftiga tullreduktioner kan tvinga fram sänkningar av de gula stöden.

3.2. Blå boxen

Blå boxen består av direktstöd (t.ex. arealbidrag, djurbidrag) som är undantagna från kravet på generella stödreduktioner. Detta undantag gäller stödformer som inkluderar produktionsbegränsningsprogram, samtidigt som utbetalningarna grundas på fast areal och avkastning och/eller ett fast antal djur. Alternativt kan utbetalningarna grundas på maximalt 85 procent av basnivån för produktionen (dvs. 1986-1988). Avtalsvillkoren är generella och alla medlemsländer har rätt att tillämpa stödformen. Det finns inte någon uttrycklig tidsbegränsning för den blå boxen, även om vissa länder anser att den är tänkt som en övergångsform snarare än en permanent lösning.

Det är få medlemsländer i WTO som tillämpar blå stöd; under senare år har det endast varit EU, Japan och Norge. USA:s position är osäker: de har inte notifierat sina stöd sedan 2001, och då hade de inga blå stöd. Därefter har de genomfört en omfattande stödreform, och de är angelägna om att delar av denna ska räknas som blå stöd, åtminstone i det nya avtalet. I EU har utvecklingen gått åt andra hållet: de blå stöden var tidigare en mycket stor del av totala stöd, men den senaste jordbruksreformen har ändrat på detta, i och med att arealersättning och djurbidrag till stor del frikopplades från produktionen. Stora summor har därmed flyttats från den blå boxen till den gröna.

3.2.1. Ramverket (punkt 13-15)

Den blå boxen sägs ha en roll i medlemmarnas reformarbete, och en översyn av nuvarande kriterier ska därför göras. Boxen ska enligt ramverket rymma dels direktstöd kopplade till produktionsbegränsade program, eller direktstöd som inte kräver produktion. I båda fallen gäller att dessa stöd ska baseras på fast areal eller djurantal, eller på högst 85 procent av en fast produktionsnivå.

Ett tak ska slås fast på nivån fem procent av produktionsvärdet under en historisk period – oklart vilken. För länder med ovanligt stor andel av totala stöd i den blå boxen öppnar ramverket för en viss flexibilitet, men hur den ska se ut är inte angivet.

Reglerna om den blå boxen ska vara lika för alla länder, oavsett hur deras stöd ser ut idag, och oavsett om de är i-länder eller u-länder.

3.2.2. G-20:s förslag

G-20 betonar att stöden i den blå boxen verkligen måste vara mindre handelsstörande än de i den gula. Man föreslår olika kriterier för de två olika typerna av blå box-stöd som ramverket tar upp.

Stöd som inte kräver produktion: Framför allt ska det finnas gränser för hur stora prisfall som systemet får kompensera producenterna för. Dessutom vill man införa någon form av tak för hur höga stöden får vara till enskilda produktslag. Ytterligare en restriktion är att blå stöd inte ska få ges till produkter som får gula stöd (utom *de minimis*).

Stöd kopplade till produktionsbegränsningar: Länder som använder stöden ska kunna bevisa att produktionsvolymen inte har ökat sedan de beslutade att införa stöden. Produktspecifika tak ska införas också för denna typ av blå stöd, antingen baserat på utbetalade stöd eller på en procent av produktionsvärdet för den aktuella produkten.

Till detta kommer krav på mer detaljerade notifieringar med mindre eftersläpning än idag.

3.2.3. EU:s förslag

EU ställer sig bakom ramverkets text om tak för blå boxen på fem procent av produktionsvärdet. Man betonar att regler måste tas fram som ser till att gula stöd inte smygs in i boxen. Detta anser man ska göras genom att begränsa den tillåtna skillnaden mellan inhemska priser och världsmarknadspriser.

3.2.4. USA:s förslag

USA vill att ett tak motsvarande 2,5 procent av produktionsvärdet ska införas på den blå boxen. Detta är hälften av det tak som slås fast i ramverket. USA är också angeläget om att vissa av deras stödformer ska klassificeras som blå, trots att de inte skulle platsa med nuvarande definition. Detta är dock inte något som nämns explicit i deras senaste förslag.

3.2.5. Övriga WTO-medlemmars positioner

G-10 har på senare tid inte sagt mycket om internstöden. Tidigare har de lyft fram att stödformen är mindre handelsstörande än de gula stöden, och att de vill att den blå boxen ska finnas kvar.

3.2.6. Kommentarer

En nyckelfråga när det gäller blå boxen är vilka stöd som ska få räknas dit. Framför allt gäller striden USA:s motcykliska stöd, en stödform som omfattade mer än fem miljarder dollar år 2004, och som är kopplad till prisnivå på ett sätt som vanligen förknippas med gula stöd.

I och med sin senaste jordbruksreform frikopplade EU större delen av sina blå stöd från produktionen, och öppnade därmed möjligheten att få dem accepterade som gröna. Att EU trots detta är så angeläget om att bevara den blå boxen beror dels på att man har vissa blå stöd kvar även efter jordbruksreformen, och dels på att flera sektorer ska reformeras inom de närmaste åren.

3.3. Totala handelsstörande stöd

Förutom sänkningar och tak för enskilda kategorier av handelsstörande stöd kommer det också att finnas regler för summan av de tre kategorierna gula stöd, blå stöd och *de minimis*. Detta är ett nytt begrepp som infördes i ramverket; något motsvarande finns inte i det nu gällande Jordbruksavtalet.

3.3.1. Ramverket (punkt 7-8)

Ramverket slår fast att summan av de olika kategorierna av handelsstörande stöd ska sänkas enligt samma princip som AMS, dvs. att länderna delas in i kategorier och de som har de högsta stöden ska göra de största sänkningarna. Som en första avbetalning på stödsänkningen finns en regel om att totala tillämpade stöd inte får vara mer än 80 procent av de maximalt tillåtna stödnivåerna inom respektive kategori.

Närmare bestämt ska stödsänkningen göras från summan av följande element: bunden AMS, högsta tillåtna *de minimis* samt högsta tillåtna blå box¹⁶. Denna summa är också den som 80-procentreglen ovan räknas ifrån.

Ramverket slår också fast att reglerna om begränsningar av enskilda stödkategorier har företräde framför reglerna om totalt handelsstörande stöd. Med andra ord, om de sammanlagda sänkningarna i de tre separata kategorierna skulle leda till en större sänkning än den som gäller för de totala stöden så är det de separata sänkningarna som gäller.

3.3.2. Sammanställning reduktionsförslag

EU, USA och G-20 har alla lagt fram tämligen detaljerade förslag om hur de totala stöden ska sänkas. Dessa sammanfattas i tabellen nedan. En utförligare förklaring ges under respektive landavsnitt längre ner. Intervallgränser anges i miljarder dollar.

Tabell 3. Förslag till totala stödsänkning för i-länderna

EU		USA		G-20	
Intervall	Sänkning	Intervall	Sänkning	Intervall	Sänkning
n.a.	70 %	> 60 mdr	75 %	> 60 mdr	80 %
n.a.	60 %	10-60 mdr	53 %	10-60 mdr	75 %
n.a.	50 %	< 10 mdr	31 %	< 10 mdr	70 %

EU har inte angivit några fasta intervallgränser, men erbjuder sig att lägga sig ensam i den högsta kategorin, förutsatt att USA hamnar i den näst högsta. För u-länderna gäller lägre sänkningar i alla tre buden.

3.3.3. G-20:s förslag

G-20 betonar att ramverkets regler visar att stöd i allmänhet ska sänkas, oavsett vilken box det klassificeras i. Man vill dela in de totala stöden i tre olika band, med gränserna 10 respektive 60 miljarder, och sedan sänka stöden med 80, 75 respektive 70 procent. För u-ländernas del bör bandgränserna vara annorlunda, eftersom deras högsta tillåtna *de minimis* är tio procent jämfört med i-ländernas fem procent. Länder utan AMS-åtagande ska inte behöva göra några åtaganden alls om totala handelsstörande stöd.

3.3.4. EU:s förslag

EU vill också dela in de totala stöden i tre olika band, men säger inget konkret om var bandgränserna ska gå. Man erbjuder sig dock att själva hamna i det högsta bandet. Stödsänkningen ska vara 70, 60 respektive 50 procent i de olika banden.

3.3.5. USA:s förslag

USA föreslår samma intervallgränser som G-20, men med mycket större skillnader i stödsänkningar mellan de olika banden (75 procent i det högsta bandet, 53 i det mellersta och 31 i det lägsta, alltså 22 procentenheters skillnad i varje steg).

¹⁶ Normalt är detta fem procent av produktionsvärdet. Om ett land på senare tid betalat ut mer än så kan det dock istället få använda dessa faktiskt utbetalade blå stöd i beräkningen.

3.3.6. Kommentarer

Som konstaterats ovan kommer stödsänkningarna förmodligen inte att leda till några större globala sänkningar i praktiken, eftersom flera länder redan har gjort om sina stödsystem så att stöden ligger i kategorier med lindrigare krav. Länder som fortfarande har kvar en stor andel stöd i den gula boxen kommer dock att bli tvungna att omforma sin jordbrukspolitik.

Detsamma gäller länder med låga produktionsvärden i förhållande till de stöd som betalas ut.

En påfallande skillnad mellan buden är hur stor grad av harmonisering parterna vill ha. USA vill ha en hög grad av harmonisering, medan G-20 har så lika reduktion i de olika kategorierna att det nästan inte spelar någon roll hur länderna klassificeras. Delvis återfinns samma skillnad i förhandlingarna kring sänkningarna av AMS, men den är ännu tydligare för de totala stöden.

3.4. Gröna boxen

För att interna stöd ska få klassas som gröna måste de uppfylla dels tre grundläggande krav och dels stödspecifika kriterier som återfinns i Jordbruksavtalet. De grundläggande kraven är att stöden ska ha ”ingen eller endast minimal handelsstörande effekt eller effekt på produktionen”, de får inte fungera som prisstöd, och de får inte innebära att resurser överförs från konsumenterna. Det finns ingen definition av vad som anses vara minimalt handelsstörande stöd, och det är därför upp till varje land att själv bedöma om det aktuella stödet ska notifieras som grönt eller inte. Till de stödspecifika kriterierna hör bl.a. att det inte får finnas något krav på produktion.

Även de gröna stöden är undantagna från reduktionsåtaganden. Under senare år har användandet av gröna stöd ökat i förhållande till de gula och blå stöden. Tre länder (EU, USA och Japan) bidrar tillsammans till cirka 80 procent av de totala utgifterna för gröna stöd.

För u-länderna finns dessutom artikel 6.2 i nu gällande jordbruksavtal. Denna artikel ger u-länderna vissa möjligheter att inte behöva dra ner på stöd som är ämnade att stimulera utveckling av jordbruket och landsbygden, eller för att uppmuntra bönder att producera annat än illegala produkter (t.ex. kokablada). Även stöd till investeringar och i vissa fall också till insatsvaror undantas från neddragningar.

3.4.1. Ramverket (punkt 16 och 48)

Ramverket förebådar inga nämnvärda ändringar i den gröna boxen. Det slår fast att kriterierna för att stöd ska få läggas i den gröna boxen ska ses över och förtydligas, så att stöden verkligen uppfyller de regler som redan gäller. En viktig aspekt i det sammanhanget, säger ramverket, är att notifieringarna görs i tid och är kompletta.

3.4.2. G-20:s förslag

G-20 är oroliga för att gröna boxen används som ett kryphål för att fortsätta ge stöd som har negativa effekter för andra länder. Framför allt är gruppen skeptisk till de avlänkade inkomststöden, och vill bland annat att sådana stöd inte ska få kopplas till villkor om att marken hålls i brukbart skick. Gröna stöd ska dessutom begränsas om det betalas ut även gula eller blå stöd. Ytterligare en viktig inskränkning är att gröna direktstöd endast ska få ges till producenter med låga inkomster.

3.4.3. EU:s förslag

EU betonar att den gröna boxen är viktig för att länderna ska kunna göra om sina stöd till mindre handelsstörande former. Samtidigt har man inga invändningar mot den översyn som utlovas i ramverket.

3.4.4. USA:s förslag

USA vill inte se några större förändringar i den gröna boxen, och framför allt inte några tak för hur höga stöden får vara. Vad gäller särbehandling av u-länder föreslår USA att en ny punkt läggs till i den gröna boxen, om icke handelsstörande utvecklingsåtgärder.

3.4.5. Övriga WTO-medlemmars positioner

G-10 har inte kommenterat den gröna boxen på ett tag. Tidigare har länder som ingår i gruppen sagt att definitionen av boxen bör utökas till att rymma fler icke-handelsrelaterade aspekter (se detta kapitel).

3.4.6. Kommentarer

Ett viktigt skäl till varför EU nyligen frikopplade sina stöd från produktionen var att få klassificera om stöden från blå till gröna. EU skulle då kunna gå med på sänkningar av den blå boxen utan att behöva dra ner på det totala stödet till jordbruket. Detta är dock inte alldeles okontroversiellt; flera länder hävdar att blotta storleken på stöden gör dem handelsstörande oavsett hur de är utformade. Dessutom vill flera länder införa olika slags inskränkningar i den gröna boxen, och många vill att den typ av stöd som EU nu är på väg att införa inte alls ska hamna i den gula boxen (se avsnitt 3.3.4 ovan). Detta är inte något EU kan gå med på utan att få mycket stora problem med hela jordbrukspolitiken.

Vad gäller u-länderna är det värt att notera att de visserligen har rätt att använda olika slags gröna stöd, men många länder har svårt att utnyttja dessa möjligheter eftersom stöden måste vara statligt finansierade.

4. Övriga frågor

Förutom de tre pelarna finns det flera andra aspekter som kan komma upp på bordet i Hongkong. De har under hösten inte diskuterats nämnvärt i själva jordbruksförhandlingarna (med undantag för bomull, som det finns en egen underkommitté för).

4.1. Bomull

Fallande priser på bomull är ett allvarligt problem för fattiga u-länder som får en stor del av sina exportinkomster från den produkten. En starkt bidragande faktor till detta anses vara stöd till bomullsproduktion i i-länderna, i synnerhet i USA. Därför drev fyra afrikanska länder (Burkina Faso, Benin, Mali och Tchad) på för att få till en separat och snabb lösning av frågan.

4.1.1. Ramverket (punkt 4)

Handelsaspekterna av bomull ska hanteras inom ramen för de ordinarie jordbruksförhandlingarna. Samtidigt skapas en särskilt underkommitté för bomull. Där ska diskuteras alla handelsstörande åtgärder som påverkar sektorn, inom alla tre pelarna.

Ramverket påpekar också att handelsaspekterna hänger ihop med utvecklingsaspekterna. Vad gäller de sistnämnda uppmanas WTO:s generaldirektör att diskutera med givarländer och dito organisationer för att använda existerande biståndsmedel (och nya, om det tillkommer några) till att utveckla ekonomier som idag är starkt beroende av bomull.

4.1.2. Förslag från Afrikanska gruppen

Afrikanska gruppen har lagt fram ett förslag i underkommittén för bomull. Där hävdar man att ett antal studier visar att om stöd och exportbidrag till bomull avskaffades så skulle priserna stiga. Detta skulle i sin tur minska fattigdomen i flera afrikanska länder. Man föreslår därför följande:

Marknadstillträde: MUL ska få tullfritt tillträde för bomull och dess biprodukter.

Internstöd: Handelsstörande stöd ska avskaffas. Särskilda regler som är specifika för bomull ska införas för blå och gröna stöd.

Exportbidrag: Alla exportbidrag för bomull ska avskaffas.

Dessutom vill gruppen omedelbart inrätta en särskild fond för stöd till bomullsproduktion. Allteftersom tullar och stöd avskaffas ska fonden minska i storlek.¹⁷

4.1.3. Reaktionen på förslaget

Vid det möte där förslaget presenterades kommenterades det av ett antal delegationer. Några av dessa inlägg gick ut på följande:

¹⁷ Förslaget innehåller en del tidsgränser som redan spruckit. Exempelvis skulle exportbidragen enligt förslaget ha avskaffats till den 1 juli 2005, och de handelsstörande stöden till den 21 september samma år. De fyra afrikanska demandeur-länderna lade därför i november fram ett kompletterande förslag. Enligt detta ska exportbidragen avskaffas vid årsskiftet 2005/06, och 80 procent av de handelsstörande stöden till slutet av 2006. Återstående handelsstörande stöd ska vara borta till den 1 januari 2009.

Canada tillämpar redan tullfritt tillträde för MUL. De anser inte att en fond skulle komma åt grundproblemet, utan man betonar istället att det gäller att avskaffa handelsstörande stöd.

EU tycker att frågan hör hemma i de övergripande förhandlingarna om jordbruket, och erbjuder sig att genomföra de åtaganden som blir resultatet av dem extra snabbt för bomull. Samtidigt påpekar EU att man på egen hand avskaffat bomullstillarna gentemot MUL, inte har några exportbidrag på bomull, och har reformerat stöden så att de numera är blå och gröna.

Kina anser att det är i-länderna som ska göra något: avskaffa tullar, exportbidrag och handelsstörande stöd. U-ländernas stöd anser man vara låga, och inom ramen både för nu gällande och det framtida Jordbruksavtalet. Man påpekar också att förhandlingarna bara gäller sådana biprodukter av bomull som hör hemma i Jordbruksavtalet.

USA anser att bomull inte ska hanteras som en separat fråga, utan vill se det som en del av den totala uppgörelsen i alla tre pelarna för samtliga jordbruksprodukter. Man påpekar att andra faktorer än tullar och stöd påverkar prisutvecklingen för bomull¹⁸, och säger också att den föreslagna fonden bara skulle leda till ännu sämre konkurrensförmåga i Västafrika.

4.1.4. Kommentarer

Det har inte hänt mycket när det gäller bomull. Afrikanska gruppens förslag om en särskild fond var dödfött från början, och sänkningar av tullar och stöd hänger på vad som händer i resten av jordbruksförhandlingarna. Det görs inga försök till kompromisser i underkommittén, utan parterna framför kända ståndpunkter utan att röra sig ifrån dem. Det verkar därför inte troligt att bomull skulle kunna brytas ut ur resten av förhandlingarna och lösas i förväg.

En händelse som inte har direkt med förhandlingarna att göra är att USA:s bomullsstöd fällts av WTO:s tvistlösningsorgan. USA har därefter modifierat sina exportprogram, och avskaffat det som ansågs allra värst.

4.2. De minst utvecklade länderna (MUL)

De minst utvecklade länderna har en särskild status i WTO. De behövde inte göra några tull- eller stödåtaganden i Jordbruksavtalet, och en särskild regel finns om att avtalet inte ska leda till några negativa konsekvenser för livsmedelsbiståndet.

Vilka länder som räknas som MUL bygger på FN:s definition. Den innehåller kriterier om ekonomi, livskvalitet och ekonomisk sårbarhet. I dagsläget har 50 länder MUL-status. De flesta av dem ligger i Afrika söder om Sahara.

4.2.1. Ramverket (punkt 45-46)

Enligt ramverket ska MUL ha tillgång till all särskild och differentierad behandling som ges till samtliga u-länder, men ska inte behöva göra några reduktionsåtaganden den här gången heller. Till detta kommer en uppmaning till i-länder och ”de u-länder som har möjligheten” att avskaffa alla tullar och tullkvoter på import från MUL.

¹⁸ USA hänvisar bl.a. till studier av FAO och IMF, som sägs visa att om USA avskaffade alla stöd och tullar på bomull skulle det leda till en prishöjning med bara två procent.

4.2.2. G-20:s förslag

G-20 instämmer med ramverket om att MUL inte ska behöva göra några åtaganden. De anser däremot att uppmaningen att öppna för tullfritt tillträde för produkter från MUL bara bör gälla i-länderna. Dessutom anser G-20 att något måste göras för att bättra på MUL:s exportkapacitet, bland annat faktorer som begränsar deras utbud. Någon precisering görs dock inte.

4.2.3. EU:s förslag

EU anser också att MUL inte ska behöva göra några åtaganden i rundan, men i övrigt berör man inte frågan i sitt senaste förslag. En etablerad position sedan tidigare är dock att andra länder, inklusive rikare u-länder, bör följa EU:s goda exempel och öppna för tullfritt tillträde för MUL:s produkter.

Sedan 2001 släpper EU i princip in allt utom vapen från MUL utan att ta ut några tullar. Undantag gäller dock också för socker, bananer och ris. För dessa produkter avskaffas tullarna istället stegvis, enligt olika tidsscheman. För socker och ris finns dessutom tullfria kvoter, som ökas varje år för att så småningom försvinna när tullsatsen utanför kvot avskaffats helt.¹⁹

4.2.4. USA:s förslag

USA anser att inga restriktioner ska gälla för livsmedelsbistånd till MUL (och inte heller till NFIDC, en annan u-landsgrupp som består av nettoimportörer av livsmedel), oavsett vad som i övrigt sägs om detta i reglerna om exportkonkurrens. Man säger däremot ingenting om att man skulle vara beredd att avskaffa tullarna för all MUL-import.

4.2.5. Övriga WTO-medlemmars positioner

AVS-länderna upprepar ramverkets skrivningar i sitt förslag. Dessutom betonar de att förbättrat marknadstillträde för bomull från MUL bör beslutas redan i Hongkong.

4.2.6. Kommentarer

Frågan om MUL handlar inte om vad dessa länder ska göra – det är redan klart att de inte behöver göra några neddragningar av egna tullar eller stöd. Istället gäller diskussionen i första hand huruvida andra länder ska ge dem tullfritt tillträde för jordbruksprodukter. En aspekt på den diskussionen är om bara i-länder ska förväntas avskaffa tullarna gentemot MUL, eller om u-länder med någorlunda god ekonomi också ska göra det.

4.3. Nyblivna WTO-medlemmar

Innan länder blir medlemmar i WTO sker långa förhandlingar om vilka villkor anslutningen ska ske på. Dessa leder vanligen fram till att länderna gör stora tull- och stödsänkningar inför anslutningsdagen, och ytterligare sänkningar under de följande åren. För de länder som fortfarande håller på med sänkningar på grund av sina anslutningsvillkor kan det bli tungt att dessutom göra de sänkningar som förhandlingarna om ett nytt avtal kan leda till.

¹⁹ För bananer ska detta ske 1 januari 2006, för socker den 1 juli 2009, och för ris den 1 september 2009.

4.3.1. Ramverket (punkt 47)

Ramverket noterar problemet. Det slår fast att särskilda regler om flexibilitet ska gälla för nyblivna medlemsländer, men preciserar varken hur sådana särregler skulle se ut eller vilka länder som skulle omfattas av dem.

4.3.2. G-20:s förslag

G:20 har lagt fram ett detaljerat förslag om u-länder som nyligen gått med i WTO. Enligt detta ska sådana länder dels få vänta i tre år innan de börjar genomföra några sänkningar, och dels få hålla på i tre år längre än andra u-länder. Dessutom ska tullsänkningarna i de två lägsta banden vara mindre än för andra u-länder, och tullar som bundits på högst tio procent ska inte behöva sänkas alls. Förslaget innehåller dock inte något försök till definition av vilka länder som är att betrakta som nyblivna WTO-länder.

4.3.3. EU:s och USA:s förslag

Varken EU eller USA har kommenterat frågan om nyblivna WTO-länder under hösten.

4.3.4. Kommentarer

Det finns inga konkreta förslag på vilka länder som skulle omfattas av den extra flexibilitet som ramverket utlovar. Det enda riktigt stora land som är någorlunda färsk medlem är Kina, men både Ryssland och Ukraina kan väntas bli medlemmar inom något år.

De länder som blivit medlemmar de senaste fem åren (EU-länder undantagna) är Kina och Moldavien (2001), Taiwan (2002), Armenien och Makedonien (2003), Kambodja och Nepal (2004) och Saudiarabien (2005)²⁰.

4.4. Icke-handelsrelaterade frågor

Med icke-handelsrelaterade frågor²¹ avses en rad olika aspekter som det inte är lika lätt att sätta siffror på, men som kan vara nog så viktiga för vissa intressegrupper. Det kan exempelvis gälla säkra livsmedel, djurskydd, landsbygdsutveckling, tryggad livsmedelsförsörjning, miljöfrågor, märkning och liknande. En del av dessa begrepp har mycket olika innebörd för i-länder och u-länder.

Det går en skiljelinje mellan liberaliseringsvänner och länder med höga stöd när det gäller NTC. De sistnämnda talar gärna om vikten av exempelvis säkra livsmedel och djurskydd, och försöker ibland få till en diskussion i förhandlingarna om detta. Mer frihandelsinriktade länder tenderar att avfärda det som ett försök att blanda bort korten. Ett argument som ofta framförs från u-ländernas sida är att det är omoraliskt att exempelvis bry sig mer om djuren i i-länderna än människorna i u-länderna.

Till stor del fångas icke-handelsrelaterade frågor upp av reglerna för den gröna boxen – möjlighet finns alltså redan att ge stöd på flera olika sätt för dessa aspekter. En del andra frågor hör istället hemma i andra WTO-avtal, som inte är uppe för omförhandling.²²

²⁰ Saudiarabien väntas bli medlem den 11 december 2005.

²¹ Detta kallas ofta NTC, efter det engelska begreppet Non Trade Concerns.

²² Säkra livsmedel regleras t.ex. i avtalet om sanitära och fytosanitära åtgärder (SPS), och märkning är främst en fråga för avtalet om tekniska handelshinder (TBT).

Ramverket säger bara att icke-handelsrelaterade frågor ska ”beaktas”, och hänvisar till Dohadeklarationen, som i sin tur hänvisar till Jordbruksavtalet. De enda icke-handelsrelaterade frågor som nämns där är tryggad livsmedelsförsörjning och miljöskydd, men listan gör inget anspråk på att vara uttömmande.

G-10 lade i mars 2005 fram ett dokument om dessa frågor. Huvudbudskapet är att det måste finnas mycket flexibilitet i tullsänkingsformeln och valet av känsliga produkter att länder kan skydda sin egen jordbruksproduktion mot importkonkurrens.

4.5. Geografiska ursprungsbeteckningar (GI)

Tre frågor som gäller geografiska ursprungsbeteckningar är aktuella i WTO-förhandlingarna.

I TRIPS-rådet²³ behandlas i enlighet med Dohadeklarationen 1) ett multilateralt register för skydd av geografiska ursprungsbeteckningar för vin och spritdrycker samt 2) utsträckning till andra produkter av det tilläggsskydd som gäller för geografiska ursprungsbeteckningar för vin och sprit.

I jordbruksförhandlingarna diskuteras om geografiska ursprungsbeteckningar för vissa jordbruksprodukter, viner och sprit ska omfattas av ett utökat internationellt skydd, dvs. ett skydd som går utöver det skydd som finns i TRIPS-avtalet. Denna fråga finns inte med i Dohadeklarationen.

4.5.1. Ramverket

Ramverket tar upp GI som ”en fråga av intresse som det inte finns enighet om”. Det finns inte heller någon enighet om vad ramverkets formulering betyder, i bemärkelsen huruvida frågan ska omfattas av förhandlingarna eller inte.

4.5.2. G-20:s förslag

G-20 tar inte upp frågan i sitt senaste förslag.

4.5.3. EU:s förslag

EU:s förslag om marknadstillträde är villkorat av ett förbättrat skydd för GI. De anser att det skydd som idag finns i TRIPS-avtalet för olika viner ska utsträckas till att gälla alla slags produkter, vilket skulle innebära att en produkt som innehåller ett Ortsnamn endast får produceras på den platsen. Existerande varumärken skulle dock inte påverkas, bortsett från vad EU kallar ”ett fåtal välkända GI som används av tredje land på ett sätt som allvarligt skadar våra marknadstillträdesmål”.

4.5.4. USA:s förslag

USA tar inte upp frågan i sitt senaste förslag.

4.5.5. Kommentarer

För EU:s del är GI en hjärtefråga, och även den enda fråga på marknadstillträde där man driver en klart offensiv linje. Man har dock stora svårigheter att få någon annan part (utom möjligen G-10) att ens vilja diskutera frågan. Företag i Nya Världen skulle, om EU får som

²³ TRIPS är ett separat WTO-avtal om immaterialrätt (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights).

man vill, förlora möjligheten att använda beteckningar som ursprungligen syftar på platser i framför allt Europa.

Det finns motstridiga intressen inom u-landsgruppen. U-länder i Asien och Afrika kan ha geografiska ursprungsbeteckningar att skydda, exempelvis basmatiris och darjeeling-te.²⁴ Andra u-länder, t.ex. Argentina, är principiellt emot ett utökat skydd då man anser att GI kan fungera som handelshinder. Dessutom kan ett utökat skydd för vissa GI leda till ökad administration och kostnader. Detta kan vara särskilt betungande för u-länder.

4.6. Fredsklausulen

Till och med den 31 december 2003 gällde Artikel 13 i Jordbruksavtalet. Den innebar att internstöd och exportsubventioner inte kunde angripas i WTO:s tvistlösningsorgan, men har nu löpt ut. En diskussion pågår om huruvida en ny fredsklausul ska inrättas i det avtal som nu håller på att tas fram.

4.6.1. Ramverket

Ramverket nämner inte frågan om fredsklausulen.

4.6.2. G-20:s förslag

G-20 tar inte upp frågan om fredsklausulen.

4.6.3. EU:s förslag

EU tar inte upp fredsklausulen i sitt senaste förslag. Innan den löpte ut argumenterade man för att den skulle förlängas, men så skedde inte. Det främsta argumentet då var att en fredsklausul anger på vilka villkor som enskilda stödåtgärder får användas, och därför bidrar till att de neddragningar man avtalar fram faktiskt också genomförs. Senare uttalanden tyder på att EU anser att en ny fredsklausul bör införas, för att ge förhandlingsresultatet tyngd.

4.6.4. USA:s förslag

USA anser att en ny fredsklausul bör instiftas. Den ska skydda jordbruksstöd i länder som håller sig inom sina åtaganden för handelsstörande stöd.

4.6.5. Kommentarer

Fredsklausulen ser i dagsläget inte ut att vara en stor tvistefråga, och det verkar troligt att någon form av sådan klausul kommer att ingå i det nya avtalet. Exakt vilka stöd den skulle omfatta, och hur länge den skulle gälla, är mer osäkert.

Det finns få bedömningar av vilka effekter det skulle få om det inte finns någon fredsklausul för Jordbruksavtalets stöd. Ett problem är att Subventionsavtalet och Jordbruksavtalet innehåller delvis motstridiga bestämmelser. Ett omfattande försök gjordes dock 2002²⁵.

I den studien hävdas att om fredsklausulen inte förlängs så öppnas helt nya möjligheter för att fälla EU:s och USA:s jordbrukspolitik i WTO. Det kräver dock dels att den klagande parten åberopar ”rätt” lagrum, och dels använder analysverktyg som hittills inte förekommit i

²⁴ En förteckning över geografiska ursprungsbeteckningar i olika länder (inklusive många u-länder) finns i md 215/02.

²⁵ Josling och Steinberg, *The Vulnerability of EC and US Agricultural Subsidies to WTO Legal Challenge*.

WTO:s tvistlösning. WTO-regelverket ställer dock höga krav på att den klagande parten kan visa ett orsakssamband mellan den skada han lidit och motpartens jordbrukspolitik, vilket innebär att bevisunderlaget måste vara mycket väl genomarbetat.

På grund av att så stora värden står på spel tror dock författarna att även om prövningen leder till en fällande dom så finns risken att både EU och USA nonchalerar det.

5. Ordlista

Term	Beskrivning	Engelsk term
Internstöd		
Gula boxen, AMS	Handelsstörande stöd som är utsatta för reduktion, främst marknadsprisstöd. <i>AMS = Aggregate Measure of Support</i>	Amber box
<i>de minimis</i>	Möjlighet för länder att undanta produktspecifika och icke-produktspecifika stöd motsvarande 5 % av produktionsvärdet för en vara från reduktionsåtagandet.	
Blå boxen, artikel 6.5	Direktstöd (ex. djurbidrag, arealbidrag) inom produktionsbegränsningsprogram som grundas på fast areal och/eller fast antal djur och/eller avkastning. Undantagna från reduktion & takbindning i gällande avtal.	Blue Box
Gröna boxen	Stöd som inte har några eller endast minimala handelsstörande effekter eller effekter på produktionen. Måste uppfylla kriterierna i Jordbruksavtalets bilaga 2. Är undantagna från reduktion & takbindning i gällande avtal.	Green Box
artikel 6.2	Ger u-länder möjlighet att undanta stöd från reduktionskrav. Gäller stöd till bl.a. jordbruks- och landsbygdsutveckling	
produktspecifika åtaganden	Stödreduktioner görs på produktnivå istället för (som i gällande avtal) på aggregerad nivå.	
Marknadstillträde		
Känsliga produkter	För de känsliga produkter föreslås inte de generella tullsänkningarna göras. Grundprincipen om förbättrat marknadstillträde gäller även för dessa produkter. Förbättrat marknadstillträde ska ges genom tullsänkning i kombination med kvotökning.	Sensitive products
Särskilda skyddsklausulen, SSG	Skyddsåtgärder som innebär att en tilläggstull får tas ut om villkoren för antingen volym- eller prisbaserade åtgärder är uppfyllda och landet har förbehållit sig den rätten (i gällande avtal).	Special Safeguard Clause
Särskilda produkter, SP	Föreslås ge u-länder undantag för produkter som är särskilt viktiga för livsmedelstrygghet & landsbygdsutveckling.	Special Products
Särskild skyddsmekanism, SSM	Föreslås ge u-länder rätt att införa skyddsåtgärder för att skydda bl.a. landsbygdsutveckling och tryggad livsmedelsförsörjning.	Special Safeguard Mechanism
Tulleskalering 5.1.1.	Tullen ökar i takt med förädlingsgraden. Om tullen på en förädlad vara är högre än tullen på råvaran så skyddas den inhemska förädlingsindustrin på bekostnad av förädlingsindustrin utanför tullmurarna.	Tariff escalation
Exportstöd		
Exportbidrag	Kontant bidrag till exportörer, syftar till att få bort överskott från den egna marknaden	Export refunds eller export subsidies
Exportkrediter	Statliga exportkrediter fungerar som exportstöd om kreditprogrammets villkor är mer förmånliga än de som kan erhållas på den privata kreditmarknaden. Det finns farhågor om att användandet kan komma att öka när exportbidragen fasas ut.	Export credits
STE, Statshandelsföretag	Finns inga specifika regler för STE i jordbruksavtalet, men allmänna regler finns i GATT artikel XVII. Exporterande STE kan kringgå exportbidragsåtaganden. De kan även ge andra konkurrenssnedvridande effekter, t.ex. subventionerade	State Trading Enterprises

	exportkrediter, fördelaktiga växelkurser, skattelättnader och statliga garantier.	
Grupperingar		
AVS	F.d. kolonier till olika EU-länder, belägna i Afrika, Västindien eller Stillahavsområdet	ACP
Cairnsgruppen	Stora jordbruksexportörer som driver på för ökad frihandel, bl.a. Australien, Nya Zeeland och flera av G-20-länderna.	
G-10	I-länder med hårt reglerad jordbrukssektorn, bl.a. Japan, Schweiz och Norge	
G-20	U-länder med betydande export av jordbruksprodukter, bildades inför Cancun-mötet 2003. (Kina, Indien, Brasilien, Argentina, Bolivia, Chile, Kuba, Egypten, Guatemala, Indonesien, Mexiko, Nigeria, Pakistan, Paraguay, Filippinerna, Sydafrika, Tanzania, Thailand, Venezuela och Zimbabwe).	
G-33	Heterogen grupp u-länder som betonar egna skyddsintressen. Överlappar delvis G-20 (bl.a. Filippinerna, Kina, Indien, Indonesien, Nigeria och Pakistan). Några andra medlemmar är Korea, Turkiet, Botswana och Barbados.	
G-90	En grupp med cirka 90 fattiga u-länder. Inkluderar många små länder som är beroende av en enda eller ett fåtal råvaror för export.	
MUL	De minst utvecklade u-länderna enligt FN:s definition, ca 50 stycken.	LDC, Least Developed Countries
Övrigt		
Continuation Clause	Motsvarar artikel 20 i gällande avtal. Artikeln drar upp riktlinjer för den fortsatta reformprocessen.	Continuation Clause
fredsklausulen	Fredade internstöd och exportsubventioner från att angripas i WTO:s tvistlösningsorgan (fram till 31 december 2003). Artikel 13 i gällande avtal.	Peace Clause
modaliteter	Detaljerade regler inför det slutliga avtalet, t.ex. konkreta siffror på stöd- och tullsänkningarna.	Modalities
notifiering	Skriftligt meddelande till WTO från enskilda länder om hur de uppfyller sina åtaganden på olika områden.	Notification
Uruguayrundan	Förhandlingsomgång 1986-1994. Jordbruket reglerades då för första gången.	Uruguay Round, UR